

LETO III.	1959
ŠT. 4	APRIL

MLADIKA

MLADIKA

1959

Štev. 4

I Z H A J A V S A K M E S E C

Uredila

Jože PETERLIN in Dušan JAKOMIN

VSEBINA

Branko Bohinc: Vstajenje	41
Marij Maver: Kraška velika noč	42
Jože Pirjevec: Pesmi	43
Bruna Pertot: Pesmi	43
Krščanstvo in zahodna kultura	44
Drago: Težko pričakovanje	46
Rafko Dolhar: Izleti po naših gorah	47
Branko Bohinc: Pesmi	49
Pomenki pod domačim krovom	50
Franc Jeza: Moč ljubezni	52
Dušan Jakomin: Družba sv. Cirila in Metoda	56
Radio	58
Danilo Lovrečič: Vice so vendar vice	60

Naslovno stran opremil Milko Bambič

Uredništvo in uprava: Trst,
Via Trento 2 - Gorica, Riva Piazzutta 18

Poštni čekovni račun št. 11-975
Registrirana na sodišču v Trstu št. 193
Odgovorni urednik: Dušan Jakomin

Tiskala tiskarna »Graphis«, Trst, ulica
Sv. Frančiška 20 — Telefon 29-477

Pisma

MLADIKI

PROSVETA V BREGU

Odgovoriti moramo še na zadnji del pisma »Opazovalcu«, v katerem pravi, naj bi Slovenski kulturni klub ustanovil kake prosvetne delavne skupine v Bregu in drugih vaseh.

Že v začetku odgovora smo rekli, da se je od tedaj, ko je bilo pismo poslano pa do odgovora marsikaj obrnilo na bolje. Tudi naša revija poroča o prosvetnih utripih v teh vaseh. Slovenski kulturni klub združuje mlade izobražence na Tržaškem in je pripravljen seveda vsak trenutek pomagati pri ljudsko-prosvetnem delu. Posamezni člani tudi gredo na deželo s Slovensko prosveto, ki ima posebej v načrtu in programu ljudsko prosvetno delo kot katoliška prosvetna centrala na Tržaškem. Seveda pa je potrebna dobra volja v vsakem kraju posebej. Iz Trsta se da krajevnim skupinam samo pomagati.

KRATKOVIDEN »OPAZOVALEC«

Med tem se je oglasil z dopisom v Primorskem dnev. neki Borštan, ki se huduje na dopisnika Mladike, in uredništvo, kako sta kratkovidna, da ne vidita bujnega prosvetnega življenja v Borštu in navaja prireditve, ki je bila »pod okriljem prosvetnega društva Slovenec«.

Ker se nočemo spuščati v kako polemiko, bi temu Borštanu rekli samo tole: Kako to, da on, ki ni kratkoviden, ni poslal še istemu časopisu, v katerem je zdaj objavil »pismo«, vprašanja: kako to, da ta časopis do zdaj še nikdar ni omenil nobene prosvetne prireditve, ki so jo pripravile katoliške prosvetne organizacije na Tržaškem, čeprav se je včasih zbralo na njih tudi več tisoč ljudi (n. pr. Repentabor). Kako to, da je šele v tem pismu prvič omenil Mladiko, ko izhaja že tretje leto in še zdaj se je zaletel v pismo na platnicah, ni se pa dotaknil kake novele, pesmi, povesti?

Ali ni to mnogo bolj kratkovidno kot pa Mladika, ki prinaša poročila, čeprav skromna o kulturnih in prosvetnih pojavih na Tržaškem, čeprav jih ne organizirajo katoličani.

Kdo je tedaj bolj kratkoviden?

Kljub vsemu pa smo tudi mi istega mnenja kot naš dopisnik, da je po naših vaseh vse premalo prosvetnega življenja. Vabimo vse, ki

isto čutijo, da nam pomagajo, ustanavljati povsod delavne prosvetne organizacije.

Spoštovani!

Vam je poznana knjižica Mi in naši otroci? Ali jo lahko priporočamo?

L. M. Bazovica

Knjižica Mi in naši otroci, ki je nedavno izšla v Trstu, je zelo primerna in je namenjena predvsem staršem. Poučila jih bo o marsičem, česar morda zlasti mladi zakonci ne vedo. Knjižico je napisal znani vzgojitelj in družinski oče in je sad dolgih izkušenj in opazovanj življenja po svetu. Mladim zakoncem naj bo ta knjižica kašipot v življenje, starejšim pa oni svetilnik h kateremu naj zopet starši naravnajo svojo ladjo življenja, če žele, da se bo mir in zadovoljstvo vrnilo v njihove družine.

Gospod urednik!

Ali ne bi mogli objaviti tudi v Mladiki kaj o sv. Klaretu?

J. G. Marino - Rim

Mladika sicer ni verska revija, hoče pa našim družinam nuditi zdravo branje. Če imate kaj o sv. Klaretu, kar bi bilo za Mladiko, zlasti kaj poučnega iz vzgojnega pa tudi iz socialnega področja, kar pošljite in bomo radi objavili, saj so svetli vzgledi našim družinam vedno potrebni.

Glede ostalih Vaših želja, dobite posebno pismo in informacije.

Uredništvo Mladike!

Ker je med bralci Mladike tudi veliko srednješolskih in univerzitetnih dijakov, bi rad vedel, kaj sodite o akademskih volitvah na tržaški univerzi?

Dijak T. P. - Trst

Ker nam je že ravno postavljeno vprašanje, bomo nanj tudi odgovorili, dasi Mladika nima namena posegati v dnevne dogodke. Pozdravljamo vsak zdrav naroden nastop in tudi nastop mladih akademikov, ki so prvič odkar obstaja univerza v Trstu, nastopili z lastno slovensko listo. Prejšnja leta so se pridružili tej ali oni listi, največkrat pa nobeni listi, čeprav imajo slovenski akademiki lasten klub »Jadran«. Letos so se odločili za samostojen nastop in dobili 74 glasov in 2 predstavnika v svet (Nadaljevanje na 3. strani platnic)

Posamezna številka Mladike stane 100 lir, po pošti 120 lir. Celoletna naročnina (10 števil) 1000 (1200) lir. Naročnina za ves letnik v Ameriki stane 3 dol. Naročnina za ves letnik v Avstraliji 2 funta.

VSTAJENJE

Iz vseh strani velika noč odzvanja.
Veselju okna na stežaj odpiram,
sam sebe iščem, prebujen iz spanja.
Sem mislil strt od boli, da umiram,
da zame le še veliki je petek.
Zdaj spet srce pomladi razprostiram,
da bo razcvetala najlepši cvetek
in mojo bo oglasila povest
v napev, ki v smrti išče svoj začetek.

Pred zlobnimi pogledi, prahom cest
sem rešil svoj ognjenorodni plamen,
v njem plapolava zdaj: Prijatelj zvest
in jaz kot v julijski poldan ciklamen.

Do dna prešinja me prečudna moč.
Prav kot mecesna korenina kamen
razkolje, da dokoplje se skoz poč
do dna sokov, tako skoz trdno plast
usode, skoz viharje, temno noč
ljubezen božja klije v novo rast.

Zdaj več ne gloda mi srca samota,
ne grebe več mi v duši zla pošast.
Zdaj spet čez mene in moj svet lepota
razgrinja svoj srebrni pajčolan.
Ne tavam več po zbeganih mrakovih,
zastavil sem korak na jasno plan,
v svobode čiste kopljem se slapovih,
v obraz smehlja se mi spokojen dan.

Branko Bohinc

V soncu se prebujajo zemlja, drevesa se odevajo v belo odejo, morje dobiva čudno lep modri odblesek.
V ta praznični svet prihaja Gospod.

Tudi naših duš se je dotaknila pomlad, da so vztrepetale.

Da bi v soncu in pomladi vstali! Da bi doživeli vsi čudežno prerojenje in zaživel novo življenje z vstanim Kristusom!

ZEMLJA KLIČE

Sonce in bele ceste... Zaropotala bodo vozila in nas ponesla iz vasi in iz mesta v pomlad, na travnike, na vrtove, pod cvetoča drevesa. Hiteli bomo v dvoje, morda bo družba večja... S cestnim ropotom se bo mešala naša pesem, žvižganje iz znanih popevk, iz filma Most na reki Kwai... Mladost bo vriskala v lepoti.

A ta trenutek mislim tudi na žalostne konce. Koliko nesreč zaradi brezskrbnih voženj, zaradi lahkomiselnosti in nepremišljene prešernosti. Vsako leto hite procesije vozil iz mesta, a vsako leto pripeljejo mrtva, komaj začeta življenja domov.

Vasi postajajo tako čudno prazne ob nedeljskih popoldnevih. Kaj če bi skušali v svojih vaseh in jarah ustvariti prijetne nedeljske popoldneve. Fantje in dekleta, sami med seboj. Saj se ni treba peljati petdeset kilometrov daleč v gostilno sedet, da nam je lepo. Kaj če bi bili iznajdljivi doma: naredili bi nekaj, da bi se zares dobro počutili, da bi se pošteno in pametno zabavali, da bi bili veseli in razigrani. Zakaj ne doma? Ali je mogoče biti razigran samo nekje daleč med tujimi in neznanimi ljudmi?

Nekaj je treščilo med nas. Omamila nas je televizija, film, vespa in avto. Ne da se nam več misliti ali pa brati. Vse nam prinese na krožniku: klobaso in kulturo. Toda že nimamo časa, da bi prebavili eno in drugo. Na pol pojemo in že drvimo naprej.

Jaz pa vas vabim nazaj v slovensko občestvo. V slovensko vas in v slovensko mestno četrt. Naredimo vse, da se bomo tu dobro počutili. Koliko dobre volje in smeha delimo neznanim ljudem — delimo ga svojim prijateljem in znancem. Pripravimo tudi doma kako prosvetno ali športno prireditev. Potem pojdimo gostovat v sosednjo vas, sosednja vas pa bo prišla k nam. Enkrat na mesec ali nekajkrat v pomladi in poletju pa naredimo izlete, lepe in dolge, a tudi takrat naj nas bo več skupaj, več naših vasi in mestnih četrti. Včasih smo že tako potovali, ali ni bilo lepo?

Pomlad kipi v naših bregeh, v paštnih, v dolini, med bori in cvetočimi trnji. Tudi doma je spomladi lepo. Uživajmo ta svoj svet, to našo lepoto!

Vsem srečno in lepo pomlad!

j. p.

Kraška

Velika noč

MARIJ MAVER

Od morja je zavela pomlad in razveselila fantu srce, da se je zavedel svoje moči in svoje mladosti. Radosten se je zasmejal, ko ga je veter pobožal po obrazu ter mu kakor poljub spolzel v nedrije: od gmajne je dahnil ta veter, da mu odpoljubi žalostne spomine.

Čutil je dražljiv vonj mlade prsti, ki se je vdiral pod njegovimi nogami in v sencih mu je bilo: pomlad, pomlad...

Vrh klanca je razplapolalo njeno mehko krilo. »Pridi!« je zaklicala.

Pognal se je v strmimo in obstal pri njej.

»Glej, kako ljubka vijolica! Letos sem jo našla pred tabo«, je rekla ponosno in samozavestno. Potem je zamišljena opazovala cvetko in njemu je bilo precej neprijetno, ker se mu je zdelo, da ji je več do cvetke kakor do njega. Pozabila je name, si je mislil in jo opazoval.

Pobožala je mlado cvetlico in nenadoma vstala: »Pustiva jo, naj rase«.

Bila je nemirna kakor srna. A njemu je prijal ta nemir, ker je napovedoval nekaj izrednega in nepričakovanega. Skušal jo je doumeti, ji brati v očeh, kaj misli; toda s tem jo je izzval. Stresla se je po vsem životu kot da se je dotaknil srčike njenega bistva in se nenadoma obrnila. »Ujemi me!« je vzkliknila in se v skoku pognala čez lesene stopnice v klanec, lahkotna kot srna in izginila.

* * *

Grmičevje je zagrinjala nežna tenčica mehkih popkov in na vse je legal prazničen žoltorjav večer. V fantovih lesketojočih sivih očeh so zableščale prve srebrne pike in spodaj v mestu so že davno prižgali prve luči. Klanec, po katerem sta stopala, se je zdaj vil med paštni in je bil bolj položen. Na levi strani pod klanecem so v presledkih bleščale bele meglice mandeljnovih krošenj.

»Pomlad je«, jo je spomnil ter ji nalahno stisnil laket, da se je zamišljena ustavila ob njem in okrenila glavo proti belim krošnjam, kamor je pokazal. Pokimala je molče in pestvovala dalje svoje misli.

On pa je za trenutek pozabil na srečo, da je z njo, ali pa je prav zaradi tega pomislil, da ga čaka dolga ločitev. Odgnal je temne misli in povedal glasno:

»Tudi jaz bom nekoč tako na novo zaživel, kakor ti mendeljni, ker trdno verujem v neko drugo življenje, ki se bo začelo, ko se bom vrnil. Brez te vere bi bilo zame nesmisel življenje...«

Življenje ob njej mu je grenila misel na ločitev in je zaradi tega včasih obupaval, toda danes se je v njegovem srcu razcvela pomlad, polna sonca, upov in vere v bodočnost.

Opazoval jo je natančno in hotel si je vtisniti v spomin njen zamišljeni obraz, njeno gibko hojo, njene velike dobre oči. Morda je ona to slutila, ker mu je hitela zagotavljati: »Pisala ti bom, vsak dan ti bom pisala!«

Ni ji odgovoril. Molče je vzel v svoje roke njeno temno glavo in se zagledal v njen obraz, medlo osvetljen od soja mestne razsvetljave.

»Moram si vtisniti v spomin ta tihi tvoj smehljaj«, je zašepetal.

Ona je sklonila glavo in mu nalahno poljubila mrzle dlani.

Medtem je v tišino rezal samo nedoločen hrup velikega panja, od koder je prihajal medel soj in oblival polovico njenega obraza...

Utrinki

Pomlad imam v rokah,
z vijolico, trobentico,
pomladno noč in žarko sonce
in duh in zvok pomladi...

Mandeljnov cvet sem ti vtaknil
v lase,
ti si v zahvalo mi dala smehljaj
in svoje srce...

(ARHILOHOS, prev. J. Pirjevec)

Imela je v roki mirtovo vejico
in cvet...
vesela ga vtrgala z rožnih
je gred...
In črni lasje so ji senčili
hrbet in vrat...

Nekoč

Na samotni poti gorja
tvoja lučka ogreva
me v dnu srca.
Zdaj ji samo prilivam
in čakam.
Nekoč, ko se zvezde zjasnijo
in krhka posoda sprhni,
spustil se bo plamen.
Tákrat v daljnih poljanah
se nova bo zvezda prižgala.
Prijatelj nesrečni,
na daljnih poteh,
da v mrtve oči
ī ti luči vlija,
utrujeno srce bi k sebi vabila.

BRUNA PERTOTOVA

Zelja

O, vsaj enkrat
z veseljem objeta
obšla bi pomlajeni Kras!
O, vsaj enkrat
bi zakopala rada
v sončno resje
utrujeni obraz,
da zaslutila pesmi
bi vseh onih polnih,
neizpetih dni!
In našla spet
nekdanje bi poti,
ki so bile
mi z rožami posute.

BRUNA PERTOTOVA

Spomin

Poznala sem oči,
sijoče v gorskih nočeh;
poznala sem srca pojoča
in z njimi sem pela,
mladost se je izlivala
v smeh!
Toda čas — ali kaj —
je zabrisal med nami poti.
In zdaj smo si daleč.
O, tista srca in tiste noči!

Pomlad na Krasu

Krščanstvo in zahodna kultura

Že nekaj desetletij visi v zraku obup nad Zahodom. Prenekateri miselno slabokrvni možgani ga širijo s pravo misijonsko vneto kot odrešilno misel, ki bo preobrazila svet. Takole pravijo: Zahodna kultura umira. Krščanstvo se ne bi smelo obešati na to potapljačo se ladjo. Če kristjan brani umirajočo zahodno kulturo, zlorablja krščanstvo in ga celo izdaja. Krščanstvo se mora iz hirajoče zahodne individualistične kulture iztrgati in se vrsti v novo občečloveško, socialno kulturo, ki se poraja na Vzhodu. Tam velik del človeštva nasilno prevzgaajo v občestveno miselnost. Mladi, biološko neizčrpani zdravi vzhodni narodi so notranje bolj razpoloženi za novo občestveno socialistično kulturo kakor meščansko-individualistično pokvarjena zahodna ljudstva. Iz te postavke so skovali drzen zaključek: Siriti moramo novo nastajajočo vzhodno kulturo, dasi se bo treba pri tem nujno zblížiti z dialektičnim materializmom. Bolje je, če imajo kristjani za zaveznika dialektični materializem kakor zahodni filozofski idealizem ter individualizem. Defetistični malovredneži gredo še dalje, ko pravijo: Komunistični svet nas neizbežno prerašča. Ima dinamično ideologijo, ki ljudem jasno pove, zakaj žive, po čem stremijo, za kaj se borijo in če treba, tudi umirajo. Proti temu, pravijo, lahko mi na Zahodu postavimo le vero v dve ali štiri motorizirana kolesa. In za take vrednote pač nihče ni pripravljen umreti.

Če presejemo opisane trditve skozi rešeto zdrave pameti in logike, se nam pokaže naslednja slika: Misijonarji neke vzhodne kulture, ki je še nikjer ni, so defetisti, obupanci nad Zahodom; so utopisti glede občestvene socialistične kulture in vloge »mladih narodov«; so naveličani visoke zahodne civilizacije, snobi, ki hočejo biti za vsako ceno moderni; so sanjači, ko mislijo na nemogoče pokristjanjenje marksizma ter zagovorniki krivega nauka, ko blebetajo o spojitvi krščanstva in dialektičnega materializma, ki sta združljiva kakor ogenj in voda.

Trditve o zatonu zahodne kulture je zmotna. Zahodna omika se širi po vsem svetu, tudi boljševiskem, dasi je tam delno izprijena. Vse pozitivne vrednote, kar jih takomimovana socialistična družba ima, so usedlina grško-rimsko-krščanske in bizatinsko-ruske omike. Tudi filozofske in socialne zmote, na katerih sloni, so žal izrodek zahodne omike. Le njene metode so azijatske. Le diletant more trditi, da je moč kulturo poljubno planirati, ustvarjati, presajati, ali da lahko eno kulturo izklopimo in drugo vklopimo, kakor električni tok.

NI KRŠČANSTVA BREZ KULTURE

Posebno poglavje zasluži povezanost med krščanstvom in kulturo. Najprej je treba povedati, da krščanstvo ni nikdar živelo v nekem prostoru brez kulture. Krščanstva si od kulture ne moremo odmisлити, kakor si ne moremo odmisлити življenja od zraka. Krščanstvo ni neka duhovnost zase, ni nekaj poleg ali izven človeka. Krščanstvo živi vedno v človeku in v človeškem redu. Je torej povezano s človekom in človeškimi odnosi, ti pa tvorijo bistvo kulture. Krščanstvo res ni kultura, pač pa v njej živi in jo oblikuje. Celu puščavnik, ki se posveti samo Bogu, se pogovarja z njim v jeziku svoje kulture. Krščanstvo res ni navezano na določeno ali celo na eno samo kulturo; to pa še ne pomeni, da bi bilo z vsemi v enakih odnosih ali da bi mu bile vse enako vredne.

ZAHODNA KULTURA SE ŽIVI

Označba zahodne kulture kot vere v dve ali štiri kolesa je tvegana in krivična. Krščanstvo je po božji izbiri časovno in prostorno padlo v pozno antiko, kar ima velik pomen. Dalo ji je notranjo dinamiko ter univerzalnost. Zahodna kultura je po svojem izvoru in bistvu najbližja krščanstvu. Razodeta resnica jo je po njem poplemenitila, postala je duhovno počelo njenega oblikovanja, vtisnila ji je svojo podobo in svoj značaj. Nobena druga kultura tudi ni niti zdaleč toliko prispevala k razvoju krščanstva s filozofsko mislijo in umetniškim izrazom. Nobena druga kultura se ni toliko borila za uresničenje krščanstva v družbi in državi, dasi je seveda zahodna kultura tudi marsikaj pogrešila. Zahodna kultura je torej s krščanstvom notranje povezana, kristjan je vraščen vanjo, po njenem posredovanju je kristjan sploh postal in je zato ne more odpovedati na poljubni rok, kakor kakšno stanovanje ali službo.

Toda, bo kdo takoj upravičeno pripomnil, ali ni zahodna kultura že dolgo razkristjanjena? Ni mar odpad zahodnega duha ob bogočloveka k človekobogu končni razdor med krščanstvom in zahodno kulturo? Ali je torej kristjan še dolžan zvestobo tej kulturi? Razkristjanjevanja Zahoda res ne moremo zanikati. Ta razvoj pa še ni zaključen in njegov konec je še precej negotov. Kristjanu torej nikakor ne moremo svetovati, naj zapusti zahodno kulturo kot potapljačo se ladjo. Pa tudi če bi zatrdno vedeli, da ne moremo več preprečiti razkristjanjenja Zahoda, bi ga bili dolžni zadrževati. Za veljavnost te trditve lahko navedemo naslednjo primero:

Nova cerkev pri Sv. Alojziju, ki bo kmalu dograjena

Danes sem židane volje

Danes sem židane volje,
v meni pomlad žubori,
vriska in poje in polje,
v žilah se peni mi kri.

Danes sem židane volje,
vedro je moje nebo,
zlato leskeče se polje,
sreče iskri se oko.

Danes sem židane volje.
Vprašaj, zakaj. Kar tako.
V breznu leži svetobolje,
radost presija solzo,

ko se usipa v srce,
vsaka bridkost se razkolje.
Pojte z menoj vsi ljudje,
danes sem židane volje.

Dajte beraško mi lajno,
v hrib bom zdrvel in podolje,
pel z njo skrivnost jim bom tajno:
danes sem židane volje.

Pojdi, prijatelj, z menoj,
v dvoje hoditi je boljše.
Smeha napij se nocoj,
danes sem židane volje.

Na Vrhu

Prečiščen, v prvem soncu okopan,
strmim: na dnu prepadov sivo morje
meglé, v sinjino neba razsejan
je zarje lesk, ki tone za pogorje.

V obraz žarim, kot da se mi je vpil
vanj sončni sij: oči gore v napoju
lepote jutra. Vame se je zлил
ves veličastni mir, ki utripa v soju.

Sam vrh pečin: neizrečena slast!
Prevzet spominom in željam odmiram,
šumečih žilah čutim novo rast,
v neskončne dalje roke razprostiram:

Mojster,
čeprav boli, oddrobi me od skal,
ne prizanašaj, brusi me v kristal!

O, Luč,
temo srca in noč duha použij,
s svetlobo svojo vsega me presij!

Ogenj,
prežari me, da v tebi kakor kres
bom svetil, grel od zemlje do nebes!

Oče,
na sončnem vrhu naj dotlej živim,
da z zadnjim žarkom v te se potopim!

Ko bodo dopolnjeni časi, bo Antikrist navidezno zatrdno zmagal, pa vendar imajo kristjani svetovno nalogo, da to zmago zavlačuje, da odbijejo sile zla. Niti za ped se ne sme umakniti pred zlom in zato mu s svojim umikom tudi ne smemo prepustiti obsežnega področja zahodne kulture. Če bi kristjani zapustili svoje postojanke, bi bili sokrivi razkristjanjenja sveta, ki bi ga nekateri s svojim kulturnim prebegom radi preprečili.

Sicer pa nikakor nismo na zgubljenih postojankah. Zahodna kultura še ni povsem razkristjanjena. Celo odpadniki in brezbožniki imajo v bistvu krščansko duhovno sub-stanco. Naša morala je usledina sekulariziranega krščanstva. Po krščansko pojmuje in razlagamo naravno pravo, ki si je pridobilo splošno veljavo, in drži skupaj našo celotno družbeno stavbo. Na Zahodu je še vedno velika večina ljudi krščenih in večina ljudi zahodnega kulturnega kroga še hoče veljati za kristjane. Dejavni kristjani pa so se otreli geta in zakristjanske umaknjenosti 19. stoletja, stopili so v javno življenje, na plan; dosegli so že lepe uspehe in celo politično oblast, kar pač ne more biti plod notranje sterilnosti, temveč sad samozaupanja, misijonske vne-me, sad, ki ga rodi pomlad prebujajoče se svetosti.

DRUGE POTI NI

In kam naj bi sicer šli? Je mar n asvetu še kakašna krščanstvu bližja kultura? Imamo le notranje zlomljene, spričo evropske civilizacije zastarele kulture Daljnega Vzhoda, krščanskim misijonarjem trenutno popolnoma nedostopno mohamedanstvo, in, če hočete, boljševiško civilizacijo, ki je v resnici le popačena oblika zahodne kulture, v tehničnem pogledu pa njen posnetek, dasi je tu in tam učeneč že prekosil mojstra. Ta, kot pravijo, novo nastajajoča vzhod-

na kultura je že po svojem duhovnem počelu protikrščanska in za kristjana ne pride v poštev. Življenje izven neke kulture, kar tega ali onega tudi mika, pa bi pomenilo beg pred odgovornostjo, beg pred stvarnostjo, beg pred zgodovino in življenjem sploh. To ni mogoče, saj je krščanstvo vera in nazor za žive ljudi, ne za mrtvake.

Prepričanje, da bo krščanstvo hkrati z zahodno kulturo propadlo, je zgrešeno in še iz nekega drugega, višjega razloga. Je namreč precenjevanje človeka in vloge, ki je v zgodovini dodeljena človeški volji. Usoda sveta pač ni odvisna samo od naše volje in naše modrosti. To vidimo že pri posamezniku. Dasi dela načrte za polete na Luno in planete, vendar ne more preprečiti osebnih vsakdanjih nesreč, tesnobe, bolezni, kaj šele smrti. Kako otročja je domišljavost, da bi mogel človek zreti za zaveso Previdnosti in njenih skrivnosti ter napovedovati konec naše kulture ali rešitev krščanstva, če zahodni kulturi naglo obrne hrbet in pobaše v nahrbtnik njene krščanske dosežke. Bog je gospodar zgodovine in ne potrebuje takih transakcij za rešitev krščanstva. On bo zasadil resnico, kjer hoče ter ji bo sam določil pot in zgodovino. Njegovo razodetje ne bo šlo po zlu. Naša naloga je, da v krščanski ponižnosti izpolnjujemo dolžnosti, ki nam jih razodetje razlaga. Visoka strategija z bolj ali manj zveličavnimi kulturami ne spada v naše področje. Kjer smo, tam moramo zasaditi lopato.

Rekli smo že, da krščanstvo res ni vezano na določeno kulturo in da je možen soobstoj več krščanskih kultur. Kdor torej želi druge kulture, denimo za primer boljševiško, pokristjanitvi, lahko to poskusi, ni pa upravičen zahtevati, da bi zaradi tega morali vsi kristjani obrniti hrbet zahodni kulturi.

(Nadaljevanje) M. P.

„VELIKA NOČ...“ MIHAELA JERASA

Naredili smo poskus: izvajati igro z branjem; dati tedaj vso važnost melodiji besede in vsebini. Nekateri so trdili, da naše občinstvo še ni zrelo za take izvedbe. Poskus je bil drzen. Izbrali smo dramsko pesnitev **Mihaela Jerasa: Velika noč 1833** in jo igrali v samem Boljuncu za Prešernovo proslavo. Ljudje so sprejeli izvedbo z izrednim razumevanjem in odobravanjem. Prešerna je bral Jože Peterlin, Copa — Aleksij Pregarc, Julijo — Marija Mislejeva, Langusa — Ladi Vodopivec, Katro — Marinka Teuerschuh, župnika — Saša Rudolf. Glasbeno spremljavo je oskrbel Marij Maver.

Predstavo smo ponovili v Slovenskem kulturnem klubu, kjer je prišla še bolj do izraza.

Dramska pesnitev Mihaela Jerasa govori iz ljubezni do Prešerna in do slovenstva, pa tudi iz neomajnega občudovanja krščanstva, kjer edino najde človek odgovor na poslednja vprašanja življenja. V zbranosti večera poje Jerasova beseda čisto melodijo in tipa njegova misel do srca. Žal nam je, da pisatelja nimamo med seboj. Čakamo pa njegovih novih dramskih tekstov.

Ivan Teuerschuh

MI IN NAŠI OTROCI

Nedavno je izšla v Trstu lična drobna knjižica *Mi in naši otroci*. Prof. Ivan Teuerschuh na njemu lasten in poljuden način razpravlja o nekaterih družinskih vprašanjih, ki so za moralno rast naših družin silno pomembna. Omenimo le poglavja: Družina porok narodovega napredka ali propasti, Dolžnosti staršev, Vzgoja naše mladine, Pogled v skrivnosti življenja, Starši in odraščajoči otroci, Senčne strani naših otrok ter Družina in vera. To so le naslovna poglavja, o katerih bi bilo potrebno napisati cele knjige. Knjižica je zelo praktična in bo služila v pouk mladim zakoncem, ki si ustvarjajo nove družine. Knjižica pa je tudi lep priročnik vzgojiteljem in tudi mladini, ki bo iz te knjižice lahko zajemala zdravo pojmovanje o družini in nekaterih življenjskih vprašanjih.

Knjižico dobite v slovenskih knjigarnah in pri dušnih pastirjih. Cena lir 100.—

M. S.

Težko pričakovanje

DRAGO .

»Prijatelj, tudi ti tukaj? Tudi ti nisi maral starosti?«

»Kaj bi z njo, ko niti v mladosti ni sreče!«

»Kdor prej pride, prej je rešen skrbi. Tako mi boš vsaj delal družbo. Tu je včasih dolgčas.«

»Zaradi ene same besede sem umrl. Nisem je pričakoval tiste besedice in nisem slutil, da je možno toliko trpljenja zaradi nje.«

»Čudno govoriš, prijatelj.«

»Sedela je na cestnem parobku in se smehljala, lepo kot še nikoli! Bila je kot angel v polmraku tistega zimskega večera.«

»Glej ga, romantika!«

»Ko mi je rekla, da se me je že naveličala, se mi je zdelo, da se je zemlja pod mano odprla in me za zmeraj pogoltnila. Teden dni sem trpel. Potem je prišlo odrešenje — blaga smrt; čakal sem jo kot mano.«

»In zdaj si tu, kjer že nešteto drugih čaka vstajenja.«

»Prijatelj, hudo mi je pri srcu, zato ne nadleguj me več! Želim si le miru, globokega in večnega miru.«

Ležal je v tesnem grobu in mislil nanjo, na svojega angela. V ozki beli krsti mu je bilo nekam tesno, vendar prijetno. Le pokrov ga je nekoliko tiščal na desno ramo; skušal se ga je osvoboditi, a brezuspešno.

V grobu je bilo pokojno. Ozrl se je po prijatelju, ki je že pred letom dni prišel sem, in videl je, da spi. Nato se je ozrl še po drugih obličjih: bila so mu večidel nepoznana. Ni jih nagovoril, raje se je zatopil v svoje misli in gledal v preteklost. Videl jo je vso lepo in božansko. V tistem trenutku mu je po licu zdrsnila solza; stežka je dvignil dlan in si jo obrišal. Nato je spet zrl naravnost. Dolgo je tako premišljeval, zelo dolgo, morda mesece in mesece. Zdramila ga je mokrota, ki je prihajala v belo krsto.

»Dežuje tam zgoraj,« je pomislil. Potipal je krsto in pod prsti začutil, da je že vsa segnila in da ga bo vsak čas zasula črna prst. Zemlja mu je začela siliti v usta, vendar se mu ni gnusila, saj jo je nekoč, ko je bil še otrok zelo ljubil. In tudi smrti ni sovražil več, saj je umrl zaradi ljubezni.

Včasih je nad seboj zaslišal komaj slišne korake; vselej je odprl oči in pogledal, kdo ga je prišel obiskat. Največkrat je prihajala k njemu mama. Postala je vsa skrušena in postarala se je, najbrž od žalosti. Vselej mu je prinesla šopek cvetic. Mamo je imel zelo, zelo rad. Bog ve, kdaj bo tudi ona prišla za njim. Vselej, ko mu je položila k vzglavju cvetlice, je začul pritažen, obupen jok, nato spet drobne, lahne korake. Potem pa je bilo vse mirno in spokojno. Tudi sestra je večkrat prišla k njemu, pomolila je in kmalu odšla.

Drugih ni bilo.

Nekega dne pa je čul nad seboj lahne obotavljajoče se korake. Nato trenutek molka, nakar je zaslišal molitev in jok, neudušljiv jok. V prsih mu je vtrepetalo: ona je, ona! Moj angel! Odprl je oči in pogledal izza razpadlega pokrova na dekle nad seboj. In tedaj je na svojem grobu zapazil njo, ki je zdaj jokala. Bila je že vsa sključena, lica je imela upadla in lasje so ji bili sivi; le oči, tiste prelepe oči so bile še zmerom take kot nekoč.

»Da si le prišla, hvala, neskončna ti hvala! Zdaj mi bo laže v tem hladu, ker vem, da nisi popolnoma pozabila name. Moje trpljenje je bilo veliko, toda odslej mi bo pri srcu laže in moje misli bodo manj temne.«

K vzglavju mu je položila šopek nageljnov in se pokrižala, nato je počasi odšla in ga pustila samega kot takrat, toda zdaj mu je bilo v prsih radastno. Upanje, veliko upanje je ta trenutek prišlo v njegovo srce: upanje na srečanje z njo. Zatisnil je oči in čakal, čakal velikega snidenja.

IZLETI PO NAŠIH GORAH

RAFKO DOLHAR

ZAJZERA IN POLUDNIK

»V tej hiši je poleti preko dvajset let prebival dr. Julius Kugy, raziskovalec Julijskih Alp, pesnik in pisatelj gorske narave.«

Ta napis lahko preberete na spominski plošči, ki jo je tržaška sekcija Italijanskega alpskega kluba CAI, postavila na hišo s številko 25 v Ovčji vasi. In kot ne moremo mimo te hiše, ki stoji na desni strani takoj na začetku vasi, če si hočemo ogledati Ovčjo vas in Zajzero, tako ne moremo mimo osebnosti in dela dr. Julija Kugyja, če hočemo spoznati in razumeti Julijske Alpe.

V Julijske Alpe je dr. Julius Kugy zašel pravzaprav kot botanik in ne kot planinec. Lepota teh gora pa ga je tako prevzela, da se je poslej vsako poletje vračal, jih sistematično raziskoval in odkrival njih divji kras. Njemu gre tudi zasluga, da teh doživetij ni hranil zase, temveč jih je s svojimi spisi posredoval tudi drugim. Zapustil nam je o Julijskih Alpah zelo obsežno literaturo, ki je najboljši in najpopolnejši priročnik za človeka, ki hoče te hribe поблиže spoznati.

Ravno v hiši št. 25 v Ovčji vasi je našel dr. Kugy svoje drugo domovanje in zvestega prijatelja v osebi priznanega gorskega vodnika Antona Ojcingerja.

Ovčja vas leži nekoliko vstran od glavne prometne žile Videm — Trbiž. Slabe pol ure hoda je od železniške postaje do malega naselja. Četudi je Ovčja vas zadnja leta postala znan in obiskovan letoviški kraj, se odmaknjenost od glavnega vrveža modernega časa le pozna na običaju njenih hiš in seveda tudi njenih prebivalcev. Dr. Kugy je ljubil te kraje in te gore v tisti divjini in neposredni lepoti, ki zgrabi le malokoga in ki je še danes obvarovala te gore pred hrupom množičnih izletov, čeprav je doba deviških sten že zdavnaj za nami.

Upal bi si trditi, da je Ovčja vas zgrajena v funkciji Zajzere in njenih skalnih vrhov. Vsaj kar se slikovitosti pokrajine tiče, je to gotovo. Saj drobne hišice kar dobro spadajo v mogočni okvir skalnih masivov Viševe skupine.

Takoj za zadnjimi hišami Ovčje vasi pridemo na dobro ohranjeno vojaško cesto, ki nas bo peljala do dna Zajzere. Desno in levo nas spremljajo gozdovi in skoraj bi prezrli med zelenjem skrito avstrijsko vojaško pokopališče iz prve svetovne vojne. Zgradili so ga s precejšnjim estetskim čutom, in posebno v ruskem slogu zgrajena lesena kapelica dobro spada v svoje naravno arhitektonsko okolje. Prodnato dno doline, po katerem se vseskozi vije cesta, nas spominja na geološki izvor te doline, ki je dovolj razviden tudi iz etimološkega razvoja njenega imena. Za jezerom — Zajzera. Lepo je moralo biti takrat, ko sta se Montaž in Viš zrcalila v mirni jezerski gladini, danes pa imamo o tem le številne geološke priče. Proti vzhodu je danes pesek prerasla trava in senožeiti se dvigajo proti Lovcu in Višarjam. Pogled proti jugu še vedno zapira skoraj popolna piramida Velikega Nabojša. Za pestrost in razčlenjenost pa skrbijo kupole in stolpi Viša in Gamsovka. Res božji hram, kot ga je imenoval Kugy.

Ko hodimo slabo uro po dnu doline, se odcepi na levo pot h koči Luigi Pellarini, ki samuje v Žabniški Krnici. V

dveh urah bi bili lahko tam in zelo bi morali nagniti glavo, da bi s pogledom lahko premerili vso severno steno Viša, ki tam kraljuje za vrha svojega skalnega prestola. Toda tja vas ne nameravam peljati; gotovo si boste sami poiskali pot do tega idiličnega kraja, ko vas bo dovolj prevzelo hrepenenje po teh sivih skalnih oltarjih. Pojdimo rajši naprej po dnu doline, kjer se pot le polagoma vzpenja do dna Zajzere. Šele sedaj, ko smo za ovinkom, imamo pred seboj tisočmetersko severno steno Montaža, kot da bi dvignil zastor! — Takole je dr. Kugy popisal ta pogled: Iz Zajzere se v strahotnih stenah dviga Špik nad Policami. To je podoba sile, ki te zgrabi, videti jo moraš, popisati se ne da.

Zato tega tudi jaz ne bom poskušal, temveč vas bom raje popeljal malo višje, kjer boste skalno steno lahko pregledali iz boljše perspektive. Iz dna Zajzere se lahko v slabi uri vzpnemo na Rudni Vrh. Steza se odcepi od glavne vozne poti pri zadnjem mostu na dnu doline in se nato precej strmo vzpenja skozi lep bukov gozd, ki nam le tu in tam dopušča bežen pogled na Montaževo steno. Nekaj časa se tudi vozna cesta še pne v breg, a naenkrat obstane sredi gozda, nedokončana. Steza pa vas naenkrat pripelje na rob sončne jase. Tu se bukve, pomešane z macesni, postrojijo v krog in tu stoji oskrbovana kočja **Attilio Grego** 1300 m nad morsk gladino. Proti Montažu pa je s te naravne terase krasen razgled in si od tu njegovo skalno gmoto lahko ogledate v vsej veličini. Sploh leži tu vsa Zajzera pod vami. Levo od Montaža si sedaj lahko ogledate vso Višovo skupino in vmes previsno Špranjo. V profilu morda od tu ne boste spoznali Velikega Nabojša, ki vam je iz Ovčje vasi kazala svojo gladko in enakostraničnem trikotniku podobno ploskev. Dalje proti severu se v strnjenem vencu leno razprostirajo kopice Lastovk, Skalnatih Lovci in seveda zopet porasle Višarje. Proti severu pa zapira pogled greben bližnjega Poludnika, na katerega se bomo skušali vzdigniti, da bo naš razgled še popolnejši.

Za kočjo **Attilio Grego** vas položna steza lahko zvabi naravnost v kraljestvo Montaža, v neposredno bližino njegovih gladkih sten. Tu naletite tudi na večna snežišča, ki z obsežnimi snežišči pod Kaninom tvorijo zadnje ostanke večnega snega, v zapadnih Julijskih. Tu pod tisoč metrov visoko steno se človek počuti sila majhnega. Toda ta skalna gmota vas ne duši, kot bi si morda mislili, temveč vas dviga v svoje sivo kraljestvo.

Se položnejša in širša pot pa vodi od kočje na Rudnem vrhu na Sondonsko sedlo. In če se sprehodite tja, se boste morda globoko začudili: sredi pašnika, ki predstavlja tisočletno izročilo, boste našli znake najmlajše civilizacije, vespo ali celo kako štirikolesno vozilo. Na Rudni vrh namreč iz doline Dunje pelje vojaška avtomobilska cesta, ki naj bi po prvotnih načrtih vezala Dunjo z Zajzero in tvorila tako pomozno, razbremenilno prometno žilo. Ko ni bila cesta več potrebna, je seveda celotni načrt padel v pozabo. Nedokončani del ceste iz Zajzere pa še danes priča o minljivosti takih načrtov.

Na Rudnem vrhu samem je tudi precej pomembna planina. Vendar boste takoj opazili razliko v konstrukciji staj za živino. Po vseh planinah, kjer pasejo slovensko govoreči

pastirji, so staje lesene, zgrajene iz grobo obtesanih in od sonca očrnelih tramov. Na tej planini pa je čutiti vpliv furlanskih planšarjev, ki varčujejo z lesom in ki podobno kot na planinah na južnih obronkih Montaža gradijo svoje staje iz sivega kamna, apnenca. Pred prvo svetovno vojno je ta planina stala na obmejnem ozemlju med Italijo in Avstrijo in je preživljala generacije drznih tihotapcev. Danes se njih nasledniki ukvarjajo z idiličnim planšarstvom in le v kakem divjem lovu dajo duška notranjemu nemiru.

Če sonce ne bo preveč pripekalo in če ste se primerno okrepčali s planinskimi dobrotami, se izmed pastirskih staj na Sodonjski planini lahko v slabih dveh urah dvignete na dva tisoč metrov visoki skalni hrbet Poludnika. Ko ste na gornjem robu planine, zgine steza med ruševje, ki skoraj zapira sapo, ker se v njem ustavi od sonca razgreti zrak. Nekoliko višje pa se v območju nizke planinske trave vije od ene ruševine do druge. Morda ste že prej opazili tu pa tam ostanke ogorelih tramov, zarjavelih žičnih pregrad in drobce izstrelkov najrazličnejših vrst in kalibrov.

Morda se boste začudili, kaj neki je tu človek lahko branil ali osvajal. Že prej sem omenil, da je tod pred prvo svetovno vojno potekala meja med Avstrijo in Italijo; vojni dogodki seveda tudi tem krajem niso prizanesli z razdejanjem. Tu je nekaj let potekala fronta. Italijanski strelski jarki so se vili od Poludnika do Montaža, avstrijski pa so se trdno oklepali Viša in Višarij. Vendar vam bo gotovo vse jasno, ko dospete na vrh Poludnika in bo vsa Kanalska dolina le-

žala pod vami od Trbiža do Pontebe. Ravno tako je v prvi svetovni vojni ležala pod ognjem ene same topovske cevi. Kronika teh vojnih let govori o italijanskem poskusu, da bi zavzeli sosednji Črni vrh; Avstrijci pa so se enkrat poskusili preriniti na Sodonjsko sedlo. Tako ena kot druga akcija sta ostali brezuspešni.

Pogled se tu zopet odpira vsenaokrog, za tri sto šestdeset stopinj. Pogled na Viš in Montaž je tu podoben onemu, ki smo ga imeli nekaj sto metrov nižje, vendar mu višina daje drugačen, skoraj bi rekel intimnejši značaj.

Na severu se Karnske Alpe od vzhoda proti zahodu razpenjajo v obsežne in deloma nam že poznane planine. V senci Kuka in Ojstrnika boste zagledali Ukovško planino, kamor sem vas peljal na prejšnji izlet. Na zapadu pa se pogled zarije v Železno dolino, onkraj katere lahko opazimo že prve dolomitske vrhove.

Tudi vrh sam je razrit in pregrajen. Toda za nekaj nam te ruševine le prav pridejo. Na sicer zelo vetrovnem vrhu tu namreč ni težko najti prijetno zavetje. In če vas v zavetju razrušenega bunkerja zmore spanec, vam bodo visokogorske mušice z ostrim brenčanjem zaupale marsikatero kruto zgodbo iz preteklih dni.

Pa naj vam ob koncu še jaz nekaj zaupam. Na tem izletu sem utrgal svojo prvo planiko. Če boste dovolj pazljivi na povratku, se morda tudi vam med suho travo zasveti tako zaželeno bela zvezdica — ali pa se vam skrije v ozadju sivih skal!

JOZE PIRJEVEC

Sanje

Sanje,
kaj bi brez vas,
ve krajšate čas,
da dolgi večeri
potečejo hitro,
da bol se ne vkrade
v srce.

Klic pomladi

BRANKO BOHINC

Pomlad

Odšla sta mimo kakor dih spomina:
on skoro nem, a ona razigrana.
Večer je bil in maj in mesečina.

Sledil sem njuno pot do njive lana,
preskočil potok, ju prehitel v log
in čakal, kdaj bo prilika mi dana,

da skočim iz vejevja bosih nog,
ju z vriskom, smehom, pesmijo preplašim
Bilo je čudno tiho krog in krog.

Tedaj nekdo za travnikom je našim
prisonil k ustnam bezgovo piščal.
Oprt na staro vrbo se prestrašim,

ko je v odmev zapela vsa goščad.
In prav nad mano se je zazibala
ljubavna pesem slavca. Prek dobrav

in polj, skoz gozde je pomlad zaplala.
A v meni je šumel sladak trepet
in v slutnjah moja misel je zastala.

Iz sna me je prebudil tih šepet.
Na brunu sta sedela, iz smehljaja
prelivala sladkost sta si v poljube.

Čez njune so objeme sence gaja
razgrinjale bogate svoje gube.
Po prstih sem odšel iz sreče maja,

da ne bi zmotil slavca v črnem petju.
A on je slajše pel: Pomlad, pomlad!
Obstal sem zmeden v glogovem zavetju,

prislunnil petju in drhtenju nad
in svoj utrip sem slišal v cvetju:
Poglej, moj fant, saj tudi ti si mlad!

Če imaš

samo uro časa...

Zena na porodu je žalostna, ker je prišla njena ura. Ko pa porodi dete, ne misli več na bridkost, od veselja, da je človek rojen na svet (Jan 16, 21). — Ko se rodi otrok, je pognala nova veja na deblu družine. A čeprav se pretaka kri prednikov po njegovih žilah in je prinesel njihovo dediščino s seboj, je vendar vsak otrok nekaj samosvojega, nima na svetu dvojnika in stam bila dodeljena določena naloga in samo njemu namenjeni cilj na tem svetu. Kaj in zakaj, ve božja Previdnost in nam bo nekoč razodeto. To se zgodi še tisti hip, ko se otrok v materi spočne. Tega se očitno ne zavedajo matere, ki se odločijo za splav. Splav je ne samo umor, ampak tudi samovoljen poseg v božje načrte. Strahotna krivda se zbira nad narodi, kjer se množi število splavov! S krščansko moralo tega nikoli ni mogoče spraviti v sklad. Kako prelepo je vendar tam, kjer sprejemajo otroka v krščanskem duhu, kjer se zavedajo, da so božje sile sodelovale pri njegovem nastanku in pri njegovi rasti. Krščanski starši, ki so otroku dali življenje, poskrbijo, da zaživi tudi kot živ ud cerkvenega občestva. Kako čudovito beži Cerkev že nad nerojenim otrokom! Naše noseče matere naj bi pogosteje prosile za posebni blagoslov, ki je zanje pripravljen: »Gospod Bog, Stvarnik vesoljstva, ...ki si s sodelovanjem Svetega Duha telo in dušo slavne Device Marije pripravil, da je zaslužila postati vredno prebivališče tvojemu Sinu; ti si Janeza Krstnika napolnil s Svetim Duhom in dal, da je od veselja poskočil v materinem telesu: sprej-

... Mamica, kako je bilo potem s Sneguljčico, ko je pogoltnila zastrupljeno jabolko? — »To ti povem jutri, Tomažek, če boš sedaj lepo z menoj molil in potem mirno zaspal.« Pravzaprav je otroku veliko lepše ko meni, ker lahko že spi, jaz pa moram po vsem tem delu, ki sem ga imela s kuho in gospodinjstvom, še na koncert. Prav nič veselega pričakovanja ni v meni, samo trudna in zbita sem. Do večerje je še ena dobra ura, kaj naj storim? Naj malo ležem in se odpočijem, preden se začnem preoblačiti? Ne, natočila si bom tople vode v kopalno kad, to me bo najbolj osvežilo in pomirilo. V topli kopeli človek pozabi na vsakdanje skrbi in težave in pride na druge misli.

S strahom opazim, da so moje roke vse prej kot negovane. Nikoli se ne bom navadila, da bi pri grobem kuhinjskem delu nataknila gumijaste rokavice! Sedaj se mi to maščuje. Najprej natarem roke s citrono in jih medtem, ko se kopam, položim v lonček, kjer sem pripravila mešanico milnice in olja. Nato bom šele manikirala nohte.

Moja mati mi je vedno dejala: Čim marljivejša je gospodinja, tem manj se ji sme to poznati. Kako neki delajo nekatere žene, da so kljub celodnevemu delu negovane in spočite? Kaj ko bi po kopeli poskusila osvežiti polt z vročo paro! Pripravim si skledo z zavrelco kamelic, čez glavo si pregrnem frotirko in držim obraz nad soparo. Ze po desetih minutah občutim, kako kri hitreje kroži in me utrujenost zapušča. Nato iz perem obraz z mrzlo vodo in ga narahlo natarem s kremo. Tako, pol ure je že preteklo, hiteti moram, da ne bom prekasna. Če bom dala na lica in ustnice malo rdečila in si obraz rahlo napudrala, bom videti mlada in sveža, kakor še nikoli.

Prvi poskusi

MAČIM KROVOM

Sedaj se šele lahko začnem prav veseliti na današnji večer, sedaj, ko me je vsa utrujenost zapustila. Še petindvajset minut! Najprej si dobro prekrtačim lase, osnažim zobe, nato se oblečem. Samo večerno torbico je treba še pripraviti, ključ od vežnih vrat, vstopnico, dozo za puder, črtalo za ustnice, drobiž, svež robček — bo dosti časa? Petindvajset minut je včasih cela večnost, pomislite na primer pri zobozdravniku, petindvajset minut pa kaj hitro poteče, če se človeku mudi na koncert.

Če pričakujete novorojenčka

Živimo pač v času, ko marsikatera družina s skrbjo pričakuje novorojenčka, češ ali bomo zmogli še za enega. Vendar prinese tako malo kričeče bitje toliko življenja in veselja v hišo, da sta skrb in trud, ki ga ima mlada mati z njim, obilno poplačana. Sploh pa je dandanes nega in odgoja otroka veliko bolj preprosta kot včasih. Ljudje niso več tako nepoučeni in bojzljivi kot nekoč, ko so bili navezani le na nazadnjaške in babjerne nasvete babic ter starih tet. Sedaj se vsaka žena lahko pouči o vsem, kar je treba vedeti, v primernem tečaju in še pozneje dobi vsa potrebna navodila v posvetovalnicah za matere.

Najprej je treba urediti otrokovo posteljico in mizo za previjanje. Voziček naj bo samo za ven in ko pride otrok domov, ga moramo položiti v posteljico, da se lahko ta čas voziček temeljito prezrača. Najbolj pripravna za to je pletena košara, ki se dobi pri nas že za mal denar. Notranjščino oskrbimo z vsem potrebnim (glej seznam!), zunanjo stran pa okrasimo z prevleko iz rožnate ali svetlomodre svile, katero lahko vedno zamenjamo in operemo. Za previjanje dojenčka moramo pač pripraviti posebno mizo, katero pregnemo z mehko volneno odejo. V predalu pa shranimo vso potrebno drobnarijo, da jo imamo takoj pri roki: Otrokovo perilo, in v posebni škatli vato, puder, termometer in celo prve dojenčkove toaletne potrebščine: majhne zaokrožene škarje za nohte in prav mehko krtačo za nežne kodrečke.

V času pred otrokovim rojstvom skuša vsaka skrbna mati naplesti in sešiti čim lepšo in popolnejšo »balo«. Volnene in bombažaste srajčke in hlačke za tople in mrzle dni so že pripravljene, tudi kvačkano pregrinjalo za posteljo iz rožnate ali svetlomodre volne je gotovo. Babica in številne tete darujejo čepice in copatke, okrašene s pentljami in čopki, da o raznovrstnih vezenih podbradnikih sploh ne govorim. Pri vseh teh nabavah je pa treba paziti zlasti na velikost. Za dojenčke imamo velikosti od 1-3. Velikost št. 1 se zelo malo potrebuje, samo za prvi mesec. Otrok tako hitro rase, da sta važnejši druga in tretja velikost, kateri nosi otrok do tretjega leta. Sestavili smo tri sezname, ki vsebujejo v obilni meri vse, kar potrebuje dojenček. Večina se lahko napravi iz starega blaga ali ostankov volne, samo malo dobre volje in spretnosti je treba.

1. DOJENCKOVA OPRAVA

6 povojčkov, 3 srajčke v 1. velikosti, 3 srajčke v 2. velikosti, 3 pletene bombažaste ali volnene jopice v 1. velikosti, 3 pletene bombažaste ali volnene jopice v 2. velikosti, 2 ducata mehkih platnenih plen, 1 ducat topljših plen iz flanelle ali froteja, 3 pare platnenih bombažastih hlačk, 3 pare pletenih volnenih hlačk, 6 podbradnikov, nekaj čepic za mrzle noči in za ven, 3 pare volnenih copatk, 1 pleteno pelerino s kapuco za ven, 3 nepremočljive podloge, 2 kopalni frotirki, 1 blazina, na kateri previjamo dete, nekaj tankih batistastih robčkov, kos tila za čez posteljico proti muham, eventualno krstno oblekco in čepico.

2. OPREMA POSTELJICE

1 žimnica, 1 ploščata žimnata blazina, 1 volnena ali flanelasta odeja, 1 pernica s pralno prevleko, 4 spodnje rjuhe, 4 zgornje rjuhe, 4 prevleke za blazino.

3. RAZNE POTREBSCINE

1 tehtnica (se lahko izposodi), 1 tabelo, kjer zaznamujemo otrokovo težo in velikost, 1 termofor s kvačkano prevleko, 1 umivalna skleda, 1 termometer, 1 doza pudra, cinkova maža, vata, 1 škarje za nohte, 1 krtača za lase, 1 kopalna kad, 1 steklenica tekočega mila, 2 steklenici za mleko s pleteno prevleko.

mi daritev potrtega srca in gorečo željo svoje služabnice, ki ponižno prosi za ohranitev spočetega deteta: čuvaj svoj del in brani ga vsake zvijače in krivice okrutnega sovravnika; naj pri porodu pomaga roka tvoje usmiljenosti, da njen otrok srečno pride na svet in se svetemu rodu ohrani, in bo v vsem vedno tebi služil ter dosegel večno življenje!»

Felicita Vodopivec

SMOTRNOST OTROKOVIH NAPOROV

Rekli smo, da je najboljši smoter otrokovih naporov ugotavljati in udejstvovati svoje duševne in telesne zmožnosti. Z naporom premagane težave so zanj vir pravega duhovnega veselja.

Ali smo odrasli v tem pogledu kaj drugačni? Katerih skalnatih grebenov se je do sedaj ustrašila hrabrost plezalcev? Ali, koliko hribolazcev se ni ponesrečilo zavoljo ene same planike?

Z vsakim posegom odraslih, bodisi da hočejo otroku pomagati, bodisi da ga prekinajo, ker jim gre na živce, je okrnjeno otrokovo nagonsko stremljenje po samoizpopolnitvi in njegova ustvarjalna sila. Kakor hitro pa se otroku zasmee zmaga nad stvarmi, se njegovo zanimanje razblini in usmeri drugam.

Mnogokrat se otrok spusti v jok prav zaradi tegobe umskega brezdolja. Ne ve, kaj bi počel, zato joče, in navadno ne brez uspeha. Jok je običajno sredstvo, ki se ga otrok kaj kmalu navadi zelo uspešno uporabljati. To priliko mu neštetokrat nudijo njegovi nedolžni in nepripravljeni starši ali vzgojitelji.

Rad bi se bil n. pr. seznanil z ognjem. Tako prijetno miglja, sveti in greje; na vsak način bi ga bil rad prijel z roko, ga otipal in dal v usta! Pa liste iz knjige tako rad trga, ker tako lepo šume... Nad vse zabavno in prijetno je spreminjati lego prtom na mizi in zavesam. A kaj, veliki nočejo in nočejo razumeti, da je to zanj silno zanimivo, čeprav mu predstavlja mnogo zamotanih problemov. Materin svarilni glas »ne smeš«, »je ac«, mu sicer nedoločeno govori o neki nevarnosti. Pa kako naj on to razume, ko pa se je do sedaj še vedno sam načrtno ukvarjal s svojimi izkustvi! Dosegel je že neko samozavest in gotovost, na katero je kar ponosen!

V presledku sekunde, ko ga je materino oko pustilo brez nadzorstva, se otrok s pogumom junaka približa nevarnosti zanj tako privlačni kakor sad prepovedanega drevesa, in že je tu mala družinska žaloigra! Zakaj je mati čakala prav tega trenutka? Zakaj mu ni dala prilike, da se otrok v njeni navzočnosti seznanil s stvarmi na njemu svojski način?

Pametna vzgoja ni pasivna, pa tudi neumestno ne posega, kjer ni videti nujnosti njenega posega.

Moder vzgojitelj spoštuje otrokovo življenjsko silo, ki neprestano hodi za novimi odkritji. Duševnega razvoja sicer ni mogoče pospešiti, pač pa mu zelo škodujejo, če ga kakor koli oviramo ali celo nasprotujemo.

(Dalje)

Na tržaški univerzi je vpisanih kakih 300 slovenskih akademikov. Uradni jezik na univerzi je italijanski, še tisti, ki so vpisani na oddelku slovanskih jezikov, govore in morajo odgovarjati pri izpitih v italijanščini. V splošnem vlada na univerzi mirno in prijateljsko vzdušje. Le zdaj pa zdaj pokaže kdo sovraštvo do slovenskih slušateljev.

Vsako leto slušatelji volijo svoje predstavnike v univerzitetno predstavništvo akademikov. Volilci se opredelje navadno po svojem političnem prepričanju. Tako tudi letos. A letos se je zgodilo nekaj posebnega: slovenski akademiki so vložili svojo slovensko kandidatno listo. Po vseh univerzitetnih določbah lahko vsak redno vpisan slušatelj vloži kandidatno listo, toda fašistični akademiki so zagnali velik hrup zaradi tega. Fašistom se je posrečilo pridobiti za to gonjo krajevno italijansko desničarsko časopisje, da je hujskalo meščane proti Slovencev, srednješolci so po ulicah vzklikali in združili svojo stavko zaradi razmer v Poadižju z ogorčenjem proti Slovincem. Vse zaradi liste slovenskih akademikov.

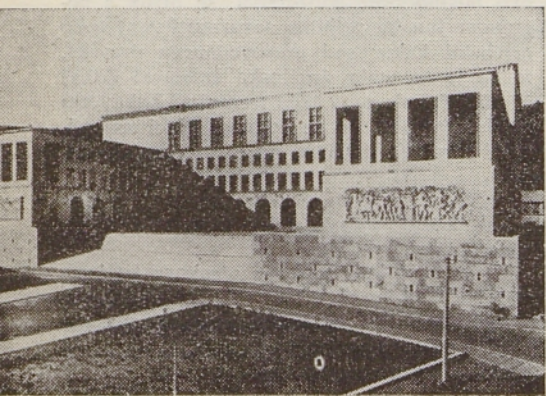
Toda italijanski napredni katoliški akademiki, Intesa universitaria, so skupno še s predstavniki ene liste poudarili, da iz demokratičnih in svobodnih akademskih načel ni mogoče prepovedati slovenske liste. Zaradi tega stališča poštenih katoliških akademikov se je zil nanje ves bes in neverjetno sovraštvo italijanskih fašističnih in njim sorodnih akademikov.

Toda volitve so bile. Slovenski demokratični akademiki so dobili 74 glasov kljub veliki propagandi in grožnjam vseh mogočih nasprotnikov. Imeli bodo dva predstavnika v akademskem predstavništvu.

Levičarsko-komunistično usmerjeni akademiki so podprli italijansko listo Università libera, na kateri je kandidiral tudi en Slovenec. Na tej listi je dobil slovenski kandidat 54 preferenčnih glasov in je tako tudi izvoljen.

Volitve na univerzi imajo za Slovence poseben pomen. Prvič v zgodovini so slovenski demokratični akademiki nastopili na tržaški univerzi samostojno, pogumno in vendar v prijateljskih stikih z demokratičnimi italijanskimi kolegi.

In to je drugo važno dejstvo: da so prvič pokazali italijanski demokratični akademiki, posebno katoliški, svojo demokratično miselnost in strpnost do Slovencev, ki je vredno akademske časti. Zaradi tega svojega pogumnega nastopa in poštenosti so celo izgubili nekaj glasov. Vendar so kljub temu dobili italijanski katoličani največ glasov.

Povest iz časa naselitve Slovencev

»Hčerka moja!« jo je pozdravil.

»Kako je s teboj, oče? Se čutiš boljšega?«

»O, še kar gre. Kaj hočemo, smo pač v letih.«

»Oh, upam, da boš še dolgo živel, oče.«

»Rad bi, res, ker setev je velika, žanjec pa je malo«, je vzdihnil. »To ljudstvo je zrelo za nauk našega gospoda Jezusa Kristusa. Poglej, saj nas še sami iščejo!« je pokazal na nekaj Slovencev, ki so nekam plaho, a vendar radovedno stali pri vratih cerkvice.

»Kako rad bi znal njihov jezik, a mi tako nerad gre v staro glavo!«

»Se ga mar učite, oče?« se je začudila.

»Poskušam. Saj to je naša dolžnost. Gospod nas je pripelal v ta vinograd . . . ali bolje rečeno, spehal nas je sem, ker se je morda naveličal naše lenobe in komodnosti, in zdaj zahteva, da delamo . . .«, se je nasmehnil stari duhovnik. »Obračun z Njim bi nam ne bil lahek, če bi se branili dela, ki nam ga je odkazal.«

»Tudi njihovega jezika se učim, da jim bom lahko po njihovem, govoril o božjem Odrešeniku, ki je umrl tudi zanjec«, je rekel diaconus in se skušal sporazumeti z Borutom. Otroško se je razveselil, ko ga je mali razumel.

»Morda boš tudi ti nekoč kristjan, mali mož«, mu je rekel diaconus in ga pobožal po plavih laskih.

»Krščen je že«, je zašepetala Magona.

Diaconus se je začudil. Ko pa mu je povedala, zakaj je to storila, jo je pohvalil.

»Modro si storila, hčerka moja. Molil bom, za to, da bo s svojim življenjem opravičil milost, ki je je bil tako izjemno deležen. Morda ga je Bog izbral za svoje orodje, in tebe tudi . . . Kako je s teboj, dekle?« je vprašal potem in pogledal v oči.

»Nič mi ne poveš o sebi, kako živliš in če ti je dobro.«

»O, ni mi sile, oče.«

»Tvoj dobri oče te varuje iz nebes. Če boš ostala dobra in čistega sreča, te tudi Bog ne bo zapustil.«

Pomirjena in vedrejša je odhajala s teh obiskov in na tihem molila, da bi diaconus še dolgo živel. Bil je najmočnejša vez med njeno sedanostjo in preteklostjo, edini, ki je povezoval kot most prepad med njenim nekdanjim in sedanjim življenjem. Edino skozi njegove in Borutove oči je videla svet in ljudi v bistvu take, kakor so bili pred tisto nočjo, ko je gorela Celeja. Besede diaconusa Justinusa, da je Jezus Kristus umrl tudi za to, da bi odrešil barbare, so jo čudno pretresle. Saj je tudi to sama verovala, a doslej se tega še nikoli ni zavedla. Zdaj se ji je zdelo, kakor da so ji padle luskinge z oči. Ko se je vračala v sončnem jutru po ozki glavni ulici naselbine proti domu in se morala prerivati skozi gručice Slovencev, ki so oblečeni v kože in grobo platno postajali pred blagom, ki je bilo na prodaj, in barantali, so se ji prvič zazdeli ljudje kot tisti, med katerimi je zrastle. Njihovi kožuhi in vonj po živini in polju, ki se jih je držal, se ji niso več gnusili. Opozvala je njihove obraze, kot da jih prvič vidi, in se nasmehnila kakemu rdečeličnemu otroku, ki jo je začuden pogledal, ali žensko kritično presojala deklishe obraze. Marsikateri se ji je zdel lep čeprav je bil kar preizrazit v svoji zagorelosti in pod gladko nazaj počesani plavimi lasmi, spletenimi v kite, ki so visle dekletom po hrbtu so bili spodaj zvezane z usnjenimi vrvicami. Nehote si jih je predstavljala v rimskih oblačilih, z golim vratom in rokami in z nakodranimi lasmi. Tudi moški so se ji zazdeli manj divji. Bila jih je vajena videti v orožju in pri vsakem se je doslej

nehote vprašala, če ni morda tudi on zanimal svojega meča ali sulice v telo njenega očeta ali Erika. Zdaj pa so prihajali v Stari trg brez orožja, le z dolgimi laskimi noži ob strani, in nekam prijetno jih tje bilo gledati, kako so v družbi svojih žen izbirali pri trgovcu lončene lonce, železne kavljve, žensko okrasje, sukno ali kaj drugega. Zdeli so se čisto drugi ljudje.

In ob tem spoznanju je postala tudi ona drugačna, bolj vedra in ljubezniva. Zdaj je večkrat pela pri svojem delu in učila peti tudi Boruta; celo slovenski dekli, ki sta se dotlej obnašali do nje grobo in hladno, sta postali prijaznejši, posebno ko ju je naprosila, da bi jo učile slovensko. Kar tekmovali sta, katera je bo več naučila, da se je morala v smehu braniti, ko so se ji besede zmedle. Tedaj so se vse tri prisrčno smejale, da se je še stara vzdramila na soncu in prišla pogledat, kaj vendar imajo, ter se smejala z njimi. Najbolj pa se jima je prikupila, ko tje podarila vsaki kos obleke iz svoje skrinje. Nista se mogli nagledati v brušenemu ogledalu, ki je viselo v njeni sobi.

Bilo je že sredi poletja, ko je Gorazd nekega večera povedal Magoni, če hoče drugo jutro z njim in Borutom na gore, na njegovo posestvo. Magona je že znala toliko slovensko, da ga je razumela. Sprejela je, ker je menila, da je to dolžna zaradi otroka. Saj mora paziti nanj. Kaj bo Gorazd počel tam gori z njim? Res, da ga je imel deček rad in bo rad šel z njim, vendar pa je potreboval nege, ki mu je oče tam gori v planini najbrž ne bi mogel nuditi, čeprav je imel tam svoje hlapce in deklice. Magona se ni zanesla nanje. Vedela je, kaj sme otrok jesti in kaj ne in kako je treba ravnati z njim. Tako v prvem hipu niti ni pomislila nase. Šele ko je otrok že zaspal in je sama še molila in premišljevala v postelji pred spancem, kot je imela navado — to so bili edini trenutki zbranosti, ki jih je lahko utrgala zase in v katerih je obiskovala v mislih svoje žive in mrtve — se je zavedla, da je bila v tem povabilu vendarle neka posebna prijaznost. Zakaj jo je povabil s seboj? O tem ni upala premišljevati. Bilo ji je skoraj žal, da je sprejela povabilo, a odkloniti ga ni več mogla. Bilo bi preveč žaljivo in razen tega je morala res poskrbeti za otroka. Bogve kaj se mu lahko zgodi tam gori, kjer ni nobena pot ravna in kjer je toliko domačih in tujih živali.

Prekrižala se je in zmolila kratko molitev k Materi božji, da bi jo varovala. Na dnu srca nekje pa si le ni mogla zatajiti nekega skrivnega veselja zaradi povabila. O vzroku, zakaj naj bi bila tega vesela, si sama ni bila na jasnem in o tem tudi ni hotela premišljevati.

Odjezili so zgodaj, kmalu po sončnem vzhodu. Magona se ni bala konj, saj je večkrat jezdila z očetom tudi na dolga potovanja, celo Aguntum in Tergeste. Auer ji je izbral nizko rdečerjavo kobiljo z belo liso na čelu.

»Obrske pasme je«, je rekel, »in zelo pohlevna. Nikar se ne boj.«

»Saj se ne bojim«, je rekla. Vendar je bila zadovoljna, da je vzel Gorazd otroka k sebi na konja, čeprav je silil k njej.

Kmalu so bili na strmi, ozki stezi, ki se je vila vedno višje med visokimi smekami in mecesni. Pod njihovimi širokimi vejami je bil še mrak, a kadar se je gorzd nekoliko razredčil, je zagledala pobočja na drugi strani doline že vsa pozlatena od jutranjega sonca. Konji so skoro neslišno stopali po mehki, močvirni gozdni zemlji, nastlani s smrekovim igličjem. Vsak hip so skakali preko ozkih potočkov, ki so z glasnim žubrenjem tekli z višave in razrili pot ter jo zamočvirili. To šumenje voda in ptičje petje so bili edini glasovi v gozdu. Le tu pa tam je zahrkal kak konj in včasih je Borut, ki je razkobiljen sedel pred očetom na njegovem konju, veselo zavrnil: »Gona, me vidiš?«

»O, seveda te vidim, kako znaš jezditi!«

Deček se je kar napihnil od ponosa. Toda Gorazd je molčal, kot da ne sliši dečkovih vriskov. Le včasih se je naskrivaj ozrl na

V italijanski javnosti je gotovo zmeren in pošten nastop slovenskih demokratičnih akademikov razjasnil marsikateri predsodek.

Pojav slovenske liste je našel odmev celo v inozemskem tisku. Javnost je bila tedaj priča, da so tu slovenski demokratični akademiki.

Ločitev od laičnih list, ki so jim prejšnja leta tudi slovenski akademiki dajali svoje glasove, je naslednja pozitivna stran samostojnega nastopa naših akademikov.

Nosilcu slovenske liste, Saši Rudolfu in vsem ostalim našim akademikom iz Trsta in Gorice veljajo naše čestitke. Tržaški in goriški Slovenci so s ponosom in dopadenjem gledali te dni v svoje akademike. Vlili so jim spet nekaj vere v bodočnost.

GLEDALIŠKE PREDSTAVE V TRSTU

Slovensko poklicno gledališče v Trstu je v zadnjem času pripravilo tri premiere: Laholove Madeže na soncu, Tavčarjev Pekel je vendar pekel in Sremčevo komedijo Pop Cira in pop Spira.

LEOPOLD LAHOLA: MADEŽI NA SONCU

Leopold Lahola je bil znan že pred vojno kot režiser čeških, oziroma slovaških filmov, po tej vojni pa je odšel iz domovine, se ustavil najprej v Jugoslaviji, pa spet kmalu odšel v Pariz in zadnje leto v Nemčijo, kjer režira. Lahola pozna zelo dobro gledališko tehniko, kar je uporabil tudi pri svoji drami Madeži na soncu. Po vsebini je to gledališko delo nenavadno: na poseben način je osvetil ljudi, ki nosijo v sebi posledice zadnje vojne. Iz bolečin so zrastle v njih čudne in nenavadne zagrenjenosti, sovraštvo, želja po maščevanju, samoobramba in še ti-soč stvari. Nihče še ni do konca izpisal in opisal vseh strahotnih posledic vojnega gorja v človeških srcih. Lahola odkrije neznanne prepade. V Trstu je bila krstna predstava tega dela.

Režija Jožeta Babiča je bila tudi tu zelo pretehtana in v malenkostih izdelana. Morda je dal še nekoliko preveliko težo in prevelik poudarek prizorom, in je dejanje teklo prepočasno, namesto, da bi se odvijalo kot na filmskem platnu. Teža igre je na treh igralcih: Radu Nakrstu, Štefki Drolčevi in Juliju Guštinu, ki so tudi vsak zase odlično odigrali svoje vloge.

JOSIP TAVČAR: PEKEL JE VENDAR PEKEL

To je bilo drugo delo tržaškega rojaka Josipa Tavčarja, ki ga je poklicno gledališče uvrstilo v repertoar. Iz te fantazije, kakor jo imenuje pisatelj sam, diha problematika, ki jo obravnava rad Tavčar, je njegova negotovost in relativnost, iskanje in razočaranje, zato v začetku lahkotna in duhovita igra, ki končno izzveni že kar v tragični pesimizem. To je nenavadno razmišljanje brez kakega velikega dejanja ali brez dramatičnih spopadov. Nova pa po zamisli, zato za gledalca zanimiva. Tavčar razmišlja, kam drvi svet s svojo tehnično naprednost-

jo in kakšna sreča čaka človeka v tej tehnični popolnosti. Nazadnje človek spoznava, da brez trpljenja in hrepenjenja ni sreče.

Tudi to delo je režiral Jože Babič, ki ga je bil Tavčar brez dvoma vesel. Vnesel je toliko domislic v predstavo in igranje, kakor jo more le nekdo, ki mu je res mnogo na tem, da bi delo uspelo. Vsekakor pa je boljši, tudi režijsko boljši prvi del, dočim drugi del popusti: ni več vsebinsko tako zanimiv in tudi sicer preveč dolgovezen. Prizor z dekleti in s ponavljajočim odmevom je najmanj prepričljiv. Z glasbo, lučmi in večjo razgibanostjo bi bilo mogoče tudi iz te scene nekaj narediti. Na drugih mestih je prav glasba Pavleta Merkurja izredno zgovorno soizražala nemir in iskanje, začudenje in grozo. Tako da je bilo kar žal v drugem delu, da ni bilo še več glasbe. Izvirna in v skladu s celotno zamisljo je bila tudi scena slikarja Jožeta Cesarja. Med igralci so posebno dobro odigrali svoje vloge: Joško Lukež, Štefka Droičeva in Miha Baloh.

Tej dvodejanki je Tavčar dodal še monolog Ogdalalo, ki pa je zelo vsakdanji gledališki drobec, precej dolgovezen, malo preveč vulgaren v izrazu in tudi igralsko precej šibko podan. Monolog je odigral Stane Raztresen.

STEVAN SREMAC: POP ČIRA IN POP SPIRA

Kakor sta bili prejšnji predstavi na res zavirljivi višini, pa je Sremčeva komedija nekoliko zdrsnila navzdol. Že delo samo, ki odkriva primitivnost stare Srbije, je malo šibko, vsaj v dramatisirani obliki. Med tržaškim občinstvom pa pride težko do izraza vsa smešnost, ker pač srbskih razmer in še razmer med pravoslavniimi popi ne pozna.

Režija Ljudevita Crnoborija je posebno oba popa precej karikirala in stopnjevala njuno smešnost in debelost včasih na preveč groteskni in skoraj neokusen način. Ne vem, kje na svetu bi se tako s trebuh zaletovali in topli. Drugo dejanje se posebno vleče in bi morda kazalo potegniti kake črte.

Predstavo je reševal s petjem in ljudskimi plesi Stane Starešinič.

Jože Peterlin

GLEDALIŠČE VERDI

Mestno gledališče je zaključilo svojo operno sezono z Wagnerjevo Walkiro.

Wagnerjevo opero Walkiro in Zlato Rena so izvajali odlični pevci. V originalu so peli tenor Wolfgang Windgassen, največji Wagnerjev izvajalec, bas Otto von Rohr, baritonist Tomislav Neralić ter izvrstne nemške pevke.

Pevec Tomislav Neralić se nam je predstavil kot izreden lik Wotana. Hrvat po rodu, govori sicer prav dobro slovenski jezik, maturiral je namreč leta 1936 v Mariboru. Pred štiri leti je šel v Zah. Berlin, kjer se je specializiral v Wagnerjevih vlogah. Nastopil je v Milanski Scali ter v raznih krajih Evrope. Sedaj bo pel kmalu v raznih gledališčih Italije ter v Švici, Franciji in v Južni Ameriki.

Kakor je sam Neralić zatrjeval, povprašujejo po jugoslovanskih pevcih po vsem svetu, in umevno, kjerkoli je bil, tam je dobil jugoslovanskega pevca ali pevko.

Wagnerjeva Walkira je odlično zaključila lepo uspelo zimsko operno sezono.

Dne 24. marca pa se je pričela spomladanska koncertna sezona, in sicer z Haydnovim oratorijem »Stvarjenje«.

D. J.

skupinico, ki je jezdila za njim in v kateri sta bila poleg Magone in Auerja še dva slovenska hlapca, ki sta tovorila na konjih velike košare raznik potrebnosti za nastajajočo kmetijo v gorah.

Tako so jezdili precej časa, dokler se ni jutranji hlad umaknil poletni toplini. Tedaj se je Gorazd ustavil in zapovedal počitek. Zlezli so iz konj in si nekoliko razgibali noge. Deček pa se je takoj zagnal v gozd, ki ga je silno privlačeval, in Magona je morala teči za njim. Nizka veja ji je strgala s glave kapuco lahkega plašča, v katerega je bila zavita, a si je ni utegnila popraviti. Bala se je, da pade deček v kak prepad ali da naleti na medveda. Slišala je, da jih je vsepolno v tem goraju. Toda naletel je samo na borovnice, ki jih je začel željno zobati in vabil še Magono, naj jih nabira. Nabrala sta jih polno prgišče in jih dala še drugim. Otrok se je ves razmazal z njimi po obrazu. Še Gorazd se mu je smejal. Vzel ga je spet k sebi na konja in jezdili so dalje.

Sonce je stalo že zelo visoko na nebu, ko so prijezdili na nekako majhno planoto. Svet se je še vedno rahlo vzpenjal, a je bil bolj odprt in valovit. Ko pa so se povzpeli na vrh kake višine, je Magona z začudenjem in skoro s strahom zagledala da je planota le jasa sredi velikanskega pragozda, ki se je raztezal vsenaokrog, da mu ni bilo videti konca. Tupatam je štrlel v kake višine v nebo čudno skrivenčen, od strel ožgan macesen ali razklana smreka, kar je razodevalo, da so tu zgoraj nevihte hude in nevarne. Po polomljenem mladem drevju pa je bilo videti, da zapade tod mnogo snega. Veliki kosi sveta so bili požgani, zoglenelo drevje je ležalo vse križem in tupatam so molela kvišku ožgana debela. Še vedno je vonjalo po požaru.

Nekatere požganice pa so bile že očiščene in celo obdelane. Z začudenjem je opazila, da na njih že poganja visoko žito, ki pa je bilo za ta letni čas še nenavadno zeleno. Na celejskem polju je bilo ob tem času že požeto.

Čim dalje so jezdili, tem odprtejši je postajal svet in tem bolj je bil obdelan. Iz gozda so se slišali udarci sekir in nekoč so zavili v stran s komaj vidnega klolovoza h gozdu, kjer je skupina ljudi z volmi vlačila proč ožgana debela in trebila požganico štorov in koreninja. Med njimi je spoznala Magona nekaj Celejčanov; delali so skupaj s slovenskimi hlapci in drvarji in zdelo se je, da se dobro razumejo. Na daleč je bilo slišati njihove glasne razgovore in kričanje nad živino. Prav tako mirno utrujeno kot Slovenci, čeprav še nekoliko nezaupljivo in manj samozavestno, so se oprli na svoje sekire in lopate ter poslušali, ko je Gorazd govoril z nadzornikom skupine. Potem so še nekaj časa gledali za njimi, nakar so se spet zaslišali udarci sekir in kričanje nad živino.

Nato so zagledali skupino ljudi, ki so delali na polju. Nekateri so priganjali v pare vprežene vole, ki so počasi vlekli lesene pluge, katere so drugi držali za ročice. Spet drugi so pulili iz zemlje dolge, skrite drevesne korenine, če je plug zadell ob nje. Za orači so hodili sejaleci s preko ramen obešenimi košarami, in s širokimi zamahi sejali seme po rjavi, sveži zemlji, ki še nikoli ni sprejela vase semena iz človeške roke. Na brazde za njimi so z glasnim krakanjem sedale vrane in srake, toda majhni dečki in deklince so jih podili proč s kričanjem in z lučanjem kamenja.

Vsi so za hip obstali in prenehali s svojim delom, ko so zagledali Gorazda in jezdece, ki so ga spremljali. Posebno radovedno so ogledovali Magono. Spoštljivo, pa brez posebne ponižnosti so pozdravili Gorazda. Ponižnejše so se kazali le Celejčani, ki so bili med njimi, a še ti so se otrešli zadrege, ko je Gorazd dvignil malega Boruta in ga pokazal delavcem. Prijazno so mu odmahali in se nasmehnili, ko jim je mali pomahal in jim klical nekaj nerazumljivega. Enkrat se je spustil v jok, ker je hotel po vsej sili pobozati belega vola po hrbtu, pa se Gorazd najprej ni zmenil ni njegovo cepetanje. Tedaj ga je nek delavec dvignil s konja in ga odnesel h voličku. Otrok se je takoj potolažil in ves blažen krilil z ročicami.

Malo naprej so zagledali na majhni vzpetini blizu gozda skupino lesenih, iz obtesanih tramov postavljenih poslopij. Vse skupaj je bilo podobno majhni vasi. Obeljena debela so se svetila v soncu in ko so se približali, so začutili njihov močan, aromatični vonj po sveže olupljenem smrekovem lesu. Vrata dolgega hleva so bila nastežaj odprta. Čreda je bila na paši. Na trati pred kočami so se igrali otroci. Med skoro beloglavimi Slovenčki je bilo videti tudi temnolase, kodraste glavice otrok, katerih starši so bili najbrž ujeti Celejčani.

»Tako, tu smo«, je rekel Auer, ko so konji kar sami zavili pred največjo stavbo z lepo izrezljanimi vrati, ki pa je bila prav tako zgrajena iz tramov.

Gorazd je skočil z Borutom na roki s konja in ga je odnesel pred prag, kjer je čakalo nekaj žensk in starih moških. Ženske so veselo občudovale otroka in ga božale, star moški pa je delal nad njim neka znamenja, se ga večkrat dotaknil z nekimi paličicami in ga pokadil z dimom majhnega ognja, ki ga je kuril v lončeni posodi pred vrati. Očitno je bil vrač. Magona je naskrivaj prekrižala otroka, da bi odvrnila vpliv vračevih čarov. Stara ženska je tudi njej ponudila kruha in soli, preden je prestopila prag hiše. Bila je glavna dekla. Imela je kljub svojim letom odkrit, prijazen obraz rožnate, zdrave barve, in Magoni je bila všeč. Nasmehnila se ji je in ona ji je prijazno vrnila smehljaj. Potem jo je z znanji in besedami povabila v kuhinjo, kjer je gorel ogenj na velikem ognjišču. Spoštljivo, kakor da ima opraviti z višjo osebo, ji je razkazala posodje in nato še živilske zaloge v shrambi za kuhinjo, sveže in prekajeno meso, maslo, mast in hlebe kruha. Ko je ugotovila, da Magona že kar dobro razume slovensko, se ji ni mogla načuditi. »Poglejte no, pogledajte, že zna po našel« je ponavljala.

Gorazdu so dekline odnesle jedila, ki so bila zanj in za ljudi, ki so ga spremljali. Glavna dekla je prijela Magono za roko in hotela odpeljati še njo v izbo. Toda Magona je odkimala in ji smehljaje raztolmačila, da bo rajši jedla v kuhinji. Dekla ji je ustregla in še dobro se ji je zdelo, da hoče jesti tuja gospodična v njeni družbi. Pripravila je otroku in njej kosilo na mizi v kuhinji.

Tudi med kuhinjskimi deklami je bila Celejčanka, mlada močna ženska, ki je radovedno ogledovala Magono in jo nazadnje odkrito vprašala:

»Ti si Magona, hči Cupitusa Cupitianusa?«

»Sem.«

»Jaz pa sem Jucunda, žena kovača Ursusa iz Celeje. To se pravi, zdaj sva tu.«

»Ne poznam te.«

»Seveda ne. Jaz te pa dobro poznam, gospodična. Ali boš res vzela za moža župana Gorazda? Ne bodi huda, da te vprašam, a tako pravijo.«

»Kdo pravi?«

»Ti ljudje tu na posestvu. Pravijo, da te je zaradi tega tudi vzel s seboj, da ti razkaže posestvo.«

»To ni res. Jaz nič ne vem o tem.« je nevoljno rekla Magona. »Posestvo je hotel razkazati le svojemu otroku, čeprav je še premajhen, da bi kaj razumel, ker bo pač nekoč tu gospodar. In matega je hotel pokazati služinčadi. Zame se ne briga. Jaz sem prišla samo zato z njim, da bi pazila na otroka.«

Upiralo se ji, je bi morala razlagati te stvari, a ni hotela, da bi si ljudje napačno razlagali njen prihod. Ona jo je začudeno in nekoliko neverjetno gledala. Morda ji je verjela, morda pa tudi ne.

Po kosilu je prišel Gorazd v kuhinjo in vzel dečka na roke ter odšel z njim ven. A ko je bil že pred pragom, se je obrnil, kakor da se je nečesa domislil, in poklical Magono. Pomigal ji je, naj gre z njima. Molče se je dvignila in jima sledila.

(Dalje)

BOLJUNEC

Menda pravijo ljudje »baraka« leseni hišici za ceste, kjer se zbira mladina, kjer so slovenski prosvetni večeri, kjer se vrte tudi filmi. Ta preprosta »baraka« je postala kar lepo prosvetno žarišče v Boljuncu.

Da omenimo le dva slovenska večera: najprej je bil **Prešernov večer**. Domači pevci so zapeli izredno ubrano in lepo več pesmi, nato pa so igralci Radijskega odra prikazali v bralni predstavi velikega pesnika. Večer je bil lep in domač.

Drugi večer pa je bil posvečen mojstru proze — **Ivanu Cankarju** in njegovi besedi o materi. Tako je bila lepo združena s Cankarjem tudi proslava Materinskega dne. Predaval je prof. Jože Peterlin, domači dijaki in dijakinje pa so brali najlepše odlomke iz Cankarjevih del.

Obe prireditvi sta bili dobro obiskani in pričata, kako ta naša vas ljubi slovensko besedo in misel. Obenem je to znak velike kulturne ravni Boljunčanov, ki najdejo čas in veselje tudi za prosvetni večer.

BARKOVLJE

Cisto blizu cerkve je zrasel prosvetni dom, v katerem imajo tudi Slovenci lahko svoje kulturne prireditve.

Barkovljanski mladi prosvetarji so prvič pripravili vesel večer še v predpustu: kratke prizore, petje, zgodbe, ki jih je napisal Danilo Lovrečič. Tudi popoldan sam je vodil in uvajal pisatelj sam. To je bil po daljšem času prvi nastop.

Pomlad kliče tudi barkovljansko mladino k prosvetnemu delu. Barkovlje — stara trdnjava vsega našega dobrega pač ne bo ostala nema in gluha. Barkovljanski dedje so preveč žrtvovali in so bili preveč zavedni, da bi njihovi potomci umolknil in zaspali.

BAZOVICA

Tudi v Bazovici prosvetno življenje utriplje. Tudi v bazoviški farni dvorani so nastopili fantje in dekleta z Lovrečičevimi veselimi prizori. In kot navadno — Bazovci, zavedne kraške korenine — so se radi vabilu odzvali in prišli. Upamo, da jim bomo lahko kmalu nudili bogatejši večer.

Malo pred veliko nočjo pa so bila v dvorani tudi stanovska predavanja, ki so bila lepo obiskana.

DOLINA

Dolinski fantovski krožek zelo pridno dela, tako, da je res lahko mnogim za vzgled. Redni prosvetni sestanki so dobili svoj prostor v novi farni društveni dvoranci. Med zadnjimi prosvetnimi večeri omenjamo **Prešernov večer**, ki je dobil že značaj male prosvetne prireditve. Ob priliki bomo po vrsti navedli dogodke vsega prosvetno plodnega leta.

SV. KRIŽ

V svetokriški farni dvorani se križani zberajo, če se le morejo odtrgati od doma. Omenjamo samo **Cankarjev večer**, na katerem je prof. Jože Peterlin predaval o pisatelju in njegovi ljubezni do domovine, Drago Štoka in Miro Opelt pa sta brala dve Cankarjevi črtici o materi.

DRUŽBA SV. CIRILA IN METODA

POGLAVJE IZ NAŠE ZGODOVINE

Dušan Jakomin

V času, ko v trdem boju za narodni obstanek ali v času brezbriznosti in upadu narodne zavesti izgubljam pogum, je umestno, da se zaziramo v preteklost, v tisto dobo, ko so naši očetje žrtvovali neizmerno poguma in idealizma, da bi ohranili svoj jezik, vero in pesem potomcem. V teh dneh se spominjamo Družbe sv. Cirila in Metoda, ki je opravila izredno pomembno narodno in versko delo med nami. Čas njenega velikega delovanja je daleč, spomin mnogih, posebno mladine, ne seže do tja, izkrivila se je že podoba in namen v pripovedovanju in tolmačenju ljudi. Zato objavljamo dokumente o njenem nastanku in delovanju, njenem poslanstvu in cilju, ki ga je družba imela. Zaradi jasnosti in zato, da bi ob velikem delu prednikov črpali moči in poguma za bodočnost. In da bi spoznali tudi mi, kakor so naši očetje, kje je zdravo in pravo jedro in poroštvo narodovega življenja in obstanka.

NASTANEK DRUŽBE SV. CIRILA IN METODA

Za časa Taaffejeve vlade so avstrijski Slovani dobili nekaj malenkostnih pravic, za kar so se čutili Nemci prizadete. Ker jim ni bilo mogoče gospodariti s pomočjo vlade, so ustanovili društvo — Schulverein — ki naj bi skrbelo za nemške šole zlasti po slovanskih krajih.

Čehi so spoznali nevarnost, zato so ustanovili leta 1880 «Osrednjo Matico šolsko».

Nemški Schulverein je polagoma napredoval ter izvajal preko raznih podružnic načrte v našo narodno škodo. Ni pa bila to edina organizacija, ki je delala v tem duhu.

Kmalu so se dvignili glasovi, naj Slovenci osnujejo svojo družbo po češkem zgledu.

«Osnujmo si šolsko društvo, tako je pisal Slovenski narod št. 275 dne 28. novembra 1884, na verski podlagi! Tisočletnica slovanska je pred durmi. Sv. Ciril in Metod prosita za nas! Ta klic bode odmeval leta 1885 po vseh slovanskih pokrajinah. Doma in na Velehgradu bomo častili naša sveta učitelja, ki sta našim pradedom zanetila v srcih ljubezen do vere in jezika slovenskega. Njima na čast, naši deci v korist, osnujmo šolsko bratovščino sv. Cirila in Metoda!

Res so ustanovili društvo in so mu dali ime Družba sv. Cirila in Metoda.

Leta 1884 je bil sestavljen osnovalni odbor nove šolske družbe, kateremu je načeloval Luka Svetec; drugi člani pa so bili: Ivan Hribar, Ivan Murnik, dr. Josip Vošnjak in konzistorijalec ter vodja deškega zavoda — Alojzijevišče — msgr. prof. Tomo Zupan.

Odbor je sestavil pravila ter jih predložil visokemu ministrstvu za notranje zadeve v potrditev, ki jih je odobrilo dne 9. aprila 1885 št. 5179.

Pravila med drugim pravijo, da se ustanavlja Družba sv. Cirila in Metoda za Kranjsko, Stajersko, Koroško in Primosko (Goriško, Trst in Istro). Vodstvo in sedež pa ji je v Ljubljani. Drugi člen pa pravi, da je njen namen «vsestransko podpirati in pospeševati slovensko šolstvo na katoliško-narodni podlagi. V ta namen družba za slovenske otroke napravlja in vzdržuje šole in otroške vrtce ali jih pomaga napravljati in vzdrževati, nastavlja učitelje, dovoljuje podpore in nagrade, izdaja primerne spise in knjige».

Dne 20. septembra 1885 je razglasil ustanovni odbor družbe sv. Cirila in Metoda nastopni poziv, ki konča s temi besedami: Čuvajmo torej svojo sveto vero in ž njo svoj jezik kot najimennitnejšo dedščino svojih očetov, kot sredstvo prave narodne omike, kot ključ boljše bodočnosti in ne oddajajmo teh svojih svetinj, kakor Ezav svojega prvenstva, za skledico tučjeve leče. S tem namenom na delo!

Nebeška patrona pa, ktera si je družba izbrala, sveta brata Ciril in Metod, ki sta sveto vero razširjajoč prva za slovenski jezik borila se in trpela, bodita naša pomočnika in izprosita našemu delu in prizadevanju Božjega blagoslova!

PRVA VELIKA SKUPŠČINA

Na **blag dan svetih družbenih zavetnikov** dne 5. julija 1886 je bila v Ljubljani prva velika skupščina, po peti sveti maši v novi cerkvi Srca Jezusovega. Mašo je daroval prof. Tomo Zupan; tržaška zastopnika sta bila Viktor Dolenc in Franc Zitko. Predsednik osnovalnega odbora Luka Svetec je otvoril zbor: **Slavna gospoda, vesela naloga mi je otvarjati prvo skupščino družbe sv. Cirila in Metoda in srčno pozdravljam iz vseh slovenskih pokrajin došle gospode . . . Z nemško propagando širil se je tudi brezverski duh in znano je, da so narodni odpadniki ob jednom največji sovražniki cerkvi in veri. Temu nasilstvu nasproti porodila se je misel, da se ustanovi naša družba, ki je prava prisiljena samoobramba . . .**

Pomlad v Steverjanu

V PRVEM SLOVENSKEM OTROSKEM VRTCU V TRSTU SO PELI TOLE PESEM

»Kdor ima srce,
Zna za dom solze,
Za slovenske domovine raj.
Zanjo rad živi,
Zanjo hrepeni,
Njo, le njo bo ljubil vekomaj.

Čvrst Slovencev rod,
Čist prebiva tod;
Oj prijaznost čista tu cvete.«

V drugi točki dnevnega reda je podal prof. Tomo Zupan poročila, kjer je izjavil med drugim, da **bogati Trst ima brezdvombeno udov najbogatejo podružno in nadalje naša družba pospešuje slovensko šolstvo na katoliški podlagi. Katoliki smo vsi Slovenci; torej naj bi je ne bilo slovenske hiše, ki te družbe ne pozna . . . Naša družba je vseslovenska — v to ime naj milo čuva Bog.**

Po poročilih so prišle na vrsto volitve in za predsednika je bil izvoljen per acclamationem msgr. Tomo Zupan, ljubljanski mestni odbornik, ki je v osnovalnem odboru nosil glavno breme do 1907. leta.

Gospod Dolenc je svetoval, naj se čimprej ustanovi otroški vrtec v Trstu in sicer pri Sv. Jakobu **ktera fara broji nad 20 tisoč duš in kjer je posebno zastopan slovenski živelj.** V ta namen naj družba sv. Cirila in Metoda prispeva; sicer bo tudi tržaška podružnica prispevala v ta namen. Nadalje je predlagal, naj bo prihodnji občni zbor za leto 1887 v Trstu, kar je bilo sprejeto. Zastopanih je bilo že 25 podružnic

DRUGA VELIKA SKUPŠČINA

je bila v Trstu dne 19. julija 1887.

Ob 10. uri je bila slovesna služba božja v cerkvi Novega sv. Antona, katero je daroval kanonik Mihael Debelak. Za petje so skrbeli slovenski cerkveni pevci. Ker je bilo v veliki cerkvi mnogo ljudi, so rezervirali prve vrste klopi za zastopnike družbe ter za mnoge goste.

Najprej je spregovoril predsednik družbe profesor Tomo Zupan, ki je med drugim dejal: **A tu v Trstu pa bivajo prav pravcati prvorojeni naši bratje; tu cvete velika podružnica Družbe sv. Cirila in Metoda; tu je niknil iz slovenske zemlje prvi otroški vrtec naše družbe. In tu ne bivajo samo prvorojeni naši bratje, tu imamo tudi prvorojene svoje sestre; Tržaške Slovenke namreč so si tu osnovali prvo žensko podružnico sv. Cirila in Metoda ter s tem postale mogočen vzgled Slovincem od Adrije do Drave in Mure ter od Kolpe do tam, kjer pesnik Soči gleda v «valove modre — valove te zelenomodre»!**

ZAČETEK SLOVENSKEGA ŠOLSTVA V TRSTU

se je pričel z otvoritvijo otroškega vrtca.

Iz zapisnika zvezmo: dne 13. avgusta 1886 je odobrilo vodstvo predlog tržaške podružnice, da se osnuje «zabavišče» pri Sv. Jakobu v Trstu. Potrdila se je pogodba s hišnikom v ulici Giuliani št. 476. Razpisana je bila po časopisih služba otroške vrtnarice z letno plačo 360 goldinarjev ter prostim stanovanjem. Dne 15. septembra 1886 je dobila to službo gđc. Justina Michelli. Visoko c. kr. namestništvo je z odlokom 6. novembra 1886 št. 17.116/VII dovolilo odpreti «otroški vrtec — giardino infantile», oziroma otroško zabavišče — asilo infantile z odlokom 23. novembra 1886 št. 18.113/VII. Zabavišče pri Sv. Jakobu pa je bilo odprto 3. januarja 1887 po sveti maši z zamudo zaradi popravil. Oglasilo se je čez 50 otrok. A ker je Magistrat strogo zapovedal, da ne sme ena učna moč imeti čez 40, je obiskovalo ta zavod redno okrog štiri-deset otrok.

A vodstvo je začelo kmalu misliti na prvi razred. Moralo se je tudi imenovati cerkveno nadzorstvo za verouk.

Ker naša družba, tako nadaljuje zapisnik, vsled prvega paragrafa sloni na katoliško-narodni podlagi, mora skrbeti, da nikdar ne zgreši svojega namena ter vselej ostane v spoštljivi vdanosti cerkvenemu oblastvu. Zato je vodstvo sklenilo dne 19. januarja leta 1887, da se pokloni najprej ljubljanskemu škofu, kjer je glavni sedež družbe, potem pa vsem drugim škofom na slovenski zemlji. Ponudilo naj bi se jim nadzorstvo družbenih šol in se ji mdružba priporočila v podporo.

Dne 3. marca 1887 so se odborniki poklonili ljubljanskemu vladiki, dne 19. maja istega leta pa tržaško-koprskemu. Kmalu je sledilo imenovanje cerkvenih nadzornikov za družbine zavode.

Za šentjakobsko otroško zabavišče je bil imenovan gospod Dragotin Fabris, župnik pri Sv. Jakobu.

Ne smemo pozabiti, da je že od začetka slovensko časopisje priporočalo to družbo.

OTROŠKI VRTEC PRI SV. JAKOBU

Otroški vrtec pri Sv. Jakobu je imel na zunaj ta napis: **Otroško zabavišče družbe sv. Cirila in Metoda.**

Ob priliki druge velike skupščine so vodstveni člani obiskali otroški vrtec. Ko so bili vsi zbrani, se je pričela kratka skušnja. Vrtnarica Justina Michelli je pozvala otroke naj

Nasmeh prijateljstva — napoved novega časa

vstanejo ter molijo. Po molitvi Očenaša ter Zdrave Marije je sledilo spraševanje.

Izrednim poslušalcem so mali otroci zapeli po spraševanju ljubko, znano pesmico.

Nazadnje so še zapeli cesarsko pesem, zahvalno ter končali z molitvijo.

Člani vodstva so se šli pokloniti tudi župniku Fabrisu, ter mu priporočili otroško zabavišče.

Družba sv. Cirila in Metoda je zaključila svoj prvi letnik z 264 podružnicami in s 4180 člani.

KAKO SE JE DRUŽBA VZDRŽEVALA

Če preberemo razne vsakoletne zapiske, opazimo, da je imela družba sv. Cirila in Metoda velike izdatke, zaradi ogromnega delovanja po raznih krajih Slovenije in Primorske. Nastane vprašanje, od kod je prihajal potrební denar?

Naše obudovanje rase toliko bolj, če premislimo, da ni imela družba nobenih stalnih podpor.

Potrebe so bile iz leta v leto večje. Zato so organizirali nabirke, za kar so se posluževali raznih propagandnih gesel in nabiralnikov.

»Mal položi dar — domu na altar« — to je bilo geslo, ki ga je predsednik Tomo Zupan razširil med narod. Ali pa si lahko bral na raznih nabiralnikih tak napis: **Sveta Ciril in Metod — čuvajta verni naš rod.**

Za pomoč in sodelovanje se je vodstvo s posebnim pismom obrnilo tudi na župnijske urade.

Zaradi velikih potreb, so znali tudi uporabljati izredna sredstva; priporočali so narodno blago, razširjali družbene koleke, razglednice, razne listke, nabiralnike so postavili po gostilnah, prodajali so kavo, milo, vžigalice, svinčnike. Časopisi so pozivali bralce naj prispevajo za potrebe družbe.

Prve razglednice v prid družbe sv. Cirila in Metoda so bile menda tiste, ki so izšle v Trstu s sliko pokojnega narodnega voditelja Ivana Nabergoja, katere so prinesle 200 K čistega dobička.

Razen družbe sv. Mohorja ni nobeno društvo nabralo toliko denarja kot družba sv. Cirila in Metoda.

TEŽAVE, NASPROSTVA IN BOJI

To poglavje bi bilo predolgo, če bi hoteli vse opisati. Boji proti tej družbi so se dvignili iz vseh strani, notranjih in zunanjih sovražnikov. Tudi tržaški šentjakobski šoli seveda ni bilo prizanešeno. Dne 26. decembra 1895 — torej za božične počitnice — je zlobna roka povzročila požar v 4. razredu deške šole. Lahko bi bil usoden, če bi ne bila prišla pomoč v pravem času. Laški pobalini pa so naše otroke zmerjali in pretepali. Razen tega je bila Slovincem tudi tedanja vlada nenaklonjena.

Kljub vsemu pa je opravila družba sv. Cirila in Metoda med našim narodom veliko kulturno, vzgojno in versko delo. (Dalje)

KJE BO NOVO RADIJSKO POSLOPJE

Iz neuradnega razgovora s podravnateljem tržaške postaje RAI, gosp. Giacomellijem:

Podravnatelj
radia Trst
g. Nino
Giacomelli

Kakor vedno, je bil tudi tokrat ljubezniv. Sredi dela, sredi skrbi. V hiši na trgu Oberdan razbijajo še vedno delavci in popravljajo od požara uničene prostore. Gospod podravnatelj se nasmehne, ko ga vprašam, ali je res, da je že kupljeno zemljišče za novo stavbo RAI v Trstu za 150 milijonov lir.

»Ni še podpisana pogodba, a smo na tem, da jo sklenemo. Kot ste slišali, bo nova stavba na prostoru za Novim gledališčem, tedaj ne daleč od sedanjega poslopja.«

Slišali in brali smo, da ste imeli pomsleke, ker je zemljišče ob tako prometnih poteh.

»Danes ni to več problem«, je dejal gospod podravnatelj. »V vsakem primeru morajo biti prostori dobro izolirani in tehnično res popolno izdelani, da ne more noben zunanji šum motiti oddaj. Zato je v tem oziru precej vseeno, kje stavba stoji.«

Ali imate že načrte? Lahko poveste, kakšna bo nova stavba?

»Tako daleč še nisimo. Te načrte je treba temeljito preštudirati. Gotovo bo vsaj štirinadstropna stavba, z vsemi pisarniškimi in radiooddajnimi prostori. Vse bo brez dvoma najmoderneje urejeno, kar je gotovo načelo RAI-a. Kar zadeva oddajne prostore, bodo tehnično popolni in številni, tako, da bo mogoče snemati v času, ko bodo v glavnih prostorih redne oddaje.«

Treba bo pa še čakati najbrž precej časa, da bo zamisel realizirana.

»Sodim, da bo v dveh letih poslopje že tu in ne bo dolgo, ko se bomo vsi preselili čez cesto.«

In vendar v tej stari hiši tako temeljito delate, kakor da bi še vsaj deset let ostali tu. Saj prezidavate prostore, vse žice izolirate in podobno.

»To je potrebno zaradi varnosti. A to bo služilo nam le začasno. Iz zasilnih oddajnih prostorov v sosednji palači Delovnega urada se bomo preselili sem, v stare prostore gotovo junija. Potem bomo tu tako dolgo, da bomo lahko začeli v povsem novi stavbi.«

Zahvalil sem se ljubeznivemu gospodu podravnatelju za vse, kar sem novega zvedel. To sporočam tudi našim bralcem, ker vem, kako zelo se zanimajo za usodo in načrte radijske postaje. Sporočila iz prvega vira so gotovo dragocena.

J. P.

VAŽNEJŠE ODDAJE

VSAK DELAVNIK

Svetnik dneva (dr. L. Škerl), takoj po otvoritvi. Poročila ob 7,15, 8,15, 13,15, 14,15, 20,15, 23,15. V svetu kulture (Fr. Jeza) ob 12,45. Dnevni pregled tiska ob 14,30. Šport (B. Pavletič) ob 20,00. Misel na lahko noč (St. Raztresen) ob 24.

VSAKO NEDELJO

Začetek oddaje ob 8.00. Kmetijska oddaja (dr. I. Baša) ob 9,00. Prenos sv. maše iz cerkve sv. Justa ob 10,00, vmes pridiga g. P. Sorlija. Vera in naš čas (St. Zorko) ob 12,00. Kdo, kaj zakaj... kronika sedmih dni v Trstu (M. Volčič) ob 13,00. Radijski vestnik (M. Volčič) ob 19,00. Sport ob 20,00. Nedelja v športu (B. Pavletič) ob 22,00.

Glasba po željah: vsako nedeljo, torek in petek ob 13,30.

TEDEN OD 1. DO 4. APRILA

• Sreda. Radijska univerza ob 18. uri: »Poklicna usmeritev« (L. Volpicelli) — 19,00: Zdravstvena oddaja (dr. Milan Starc) — 21,00: Radijski oder: »Zaton ob zori« (Cl. Mosci - M. Javornik), igra v 3. dej.

• Četrtek. Z začarane police ob 18. uri: »Stirje bratje« (Zora Kafol) — 19,00: Šola in vzgoja (ureja Iv. Teuerschuh): Vzgojna posvetovalnica — 21,00: Zgodovina odkrivanja sveta — »Afrika«: »Usodni klic puščave« (M. Javornik) — 22,00; Iz sodobne književnosti: Boris Pahor: »Onkraj pekla so ljudje« (ocena Fr. Jeza).

• Petek. Radijska univerza ob 18. uri: »Problem ločitve zakona po kanonskem pravu« (msgr. J. Ukmar) — 19,00: Širimo obzorja: »Vzgoja v zgodovini«: Florenca leta 1848 (M. Cattaneo - Sl. Rebec) — 22,00: Poslednji dnevi slovenskih književnikov: »Prežihov Voranc« (M. Jevnikar) — 22,15: Koncert sopr. Sonje Ivančič Bleiweis; Marijan Kožina - ciklus otroških pesmi.

• Sobota. Novelist tedna ob 16. uri: (Martin Jevnikar) Angel Karalijčev — 18,00: Oddaja za najmlajše: Krapeževa Micka (Antonija Curk) — 19,00: Sestanek s poslušalkami (Marjana Prepeluh) — 21,00: Dramat. zgodba: Napoleonov samovar (Rado Murnik).

TEDEN OD 5. DO 11. APRILA

• Nedelja. Radijski oder ob 17. uri: »Pahljača« (C. Goldoni - Koch), veseloigra v 3. dej. — 21,00: Pesniki in njih stvaritve: Luiz Vaz de Camoes (pripravil Janko Jež).

• Ponedeljek. Radijska univerza ob 18. uri: »Iz življenja tujih ptičev« (Tone Penko) — 18,10: Tržaški duo - Viezzoli in I. Kistoris — 19,00: Pisani balončki (Krasulja Suhadolc) — 21,30: Opera: G. Puccini: »Madame Butterfly«.

• Torek. Z začarane police ob 18. uri: »Matiček v službi pri čarovniku« (Iv. Cegnar) — 18,10: Simf. koncert - Gabrieli in Schubert — 19,00: Utrinki iz znanosti in tehnike — 21,00: Obletnica tedna: »10-letnica Atlantskega pakta: Rojstvo in prvi začetki« (B. Mihalič) — 22,00: Umetnost in življenje.

• Sreda. Radijska univerza ob 18. uri: »Poklicna usmeritev« (L. Volpicelli) — 19,00: Zdravstvena oddaja — 21,00: Radijski oder: »Stebri družbe« (H. Ibsen - F. Zupan), igra v 4. dej.

• Četrtek. Z začarane police ob 18. uri: »Matičkove čarovnije« (Iv. Cegnar) — 19,00: Šola in vzgoja: »Problem brezposelnosti mladine« (I. Artač) — 21,00: Zgodovina odkrivanja sveta - Afrika: »Roman dr. Mungo Parka« (M. Javornik) — 22,00: Iz sodobne književnosti: Giuseppe Tommaseo di Lampedusa: »Il Gopard« (ocena J. Tavčar).

• Petek. Radijska univerza ob 18. uri: »Problem ločitve zakona po kanonskem pravu« — 19,00 Širimo obzorja: Gradovi na Tržaškem: »Sveti Socerb« (Drago Stoka) — 22,00: Znanost in tehnika: »Kemija spreminja pustinje v rodovito zemljo« — 22,15: Pihalni kvintet dunajskih simfonikov: Danzi in Mozart.

• Sobota. Novelist tedna ob 16. uri: Georg Eward Evans — 18,00 Oddaja za najmlajše: Krumpeževa Micka v turški sužnjosti — 19,00: Sestanek s poslušalkami — 21,00 Dramat. zgodba: »Temna stran Meseca« (Paolo Levi - L. Mlekuž).

TEDEN OD 12. 18. APRILA

• Nedelja. Radijski oder ob 17. uri: »Vdova Rošlinka« (Cv. Golar), veseloigra v 3. dej. — 21,00: Pesniki in njih stvaritve: Elizabeta Bagrjana (Vinko Beličič).

• Ponedeljek. Radijska univerza ob 18. uri: Iz življenja tujih ptičev — 18,10: Koncert tenorista Janeza Lipuščka — 19,00: Pisani balončki — 21,30: Opera: Mihail Glinka: »Ruslan in Ljudmila«.

• Torek. Z začarane police ob 18. uri: »Jelšev Janez« (Marija Polak) — 18,10: Simf. koncert: Berlioz, Saint-Saens — 19,00: Utrinki iz znanosti in tehnike — 21,00: Obletnica tedna: »Desetletnica Atlantskega pakta«: Pomeni in uspehi (Boris Mihalič) — 22,00: Umetnost in življenje.

• Sreda. Radijska univerza ob 18. uri: »Poklicna usmeritev« — 19,00: Zdravstvena oddaja — 21,00: Radijski oder: »Tudi v Chicagu rasto vijolice« (A. Casella - Javornik), igra v 3. dej.

• Četrtek. Z začarane police ob 18. uri: »Ribica gizdavka« (M. Kitek) — 19,00: Šola in vzgoja: »Ali je življenje res tako poceni?« (Iv. Teuerschuh) — 21,00: Zgodovina odkrivanja sveta - Afrika: »René Caillé osvaja kraljico puščave« (M. Javornik) — 22,00: Iz sodobne književnosti.

V MESECU APRILU

ževnosti: Neva Rudolf: »Južni križ« in »Čisto malo ljubezni« (oc. L. Rebula).

• **Petek. Radijska univerza** ob 18. uri: »Problem ločitve zakona po kanonskem pravu« — 19.00: **Širimo obzorja:** Stari znanci: »Pero« (S. Martelanc) — 22.00: **Znanost in tehnika:** »37. Milanski velesojem« (M. Pavlin) — 22.15: **Godalni orkester Slov. filharmonije.**

• **Sobota. Novelist tedna** ob 16. uri: Maksim Gorki — 18.00: **Oddaja za najmlajše** — 19.00: **Sestanek s poslušalkami** — 21.00: **Dramat. zgodba:** »Ptica« (Aleks. Obrenović).

TEDEAN OD 19. DO 25. APRILA

• **Ponedeljek. Radijska univerza** ob 18. uri: »Iz življenja tujih ptičev« — 18.10: **Violinist Franco Gulli, pianistka E. Cavallo** — 19.00: **Pisani balončki** — 21.30: **Opera:** V. Bellini: »Gusar«; med opero: **Mala literarna oddaja.**

• **Torek. Z začarane police** ob 18. uri: »Zmaj in kraljeva hči« (Z. Kafol) — 18.10: **Simf. koncert:** Osterc, Pahor, Lipovšek — 19.00: **Utrinki iz znanosti in tehnike** — 21.00: **Obletnica tedna:** »90-letnica rojstva Riharda Jakopiča« (J. Pirnat) — 22.00: **Umetnost in življenje.**

• **Sreda. Radijska univerza** ob 18. uri: »Poklicna usmeritev« — 19.00: **Zdravstvena oddaja** — 21.00: **Radijski oder:** »Razbojniki« (Fr. Schiller - Albrecht), drama v 5 dej.

• **Četrtek. Z začarane police** ob 18. uri: »Deček v grobu« (E. Martinuzzi) — 19.00: **Sola in vzgoja:** »Pogled v sodobno ameriško šolo« (Svetko Skok) — 21.00: **Zgodovina odkrivanja sveta** — Afrika: »Prvi kažipot čez Saharo« (M. Javornik) — 22.00: **Iz sodobne književnosti:** Arturo Cronia: »Poznavanje slovanskega sveta« (Janko Jež).

• **Petek. Radijska univerza** ob 18. uri: »Problem ločitve zakona po kanonskem pravu« — 19.00: **Širimo obzorja:** Gradovi na Tržaškem: »Miljski grad« (D. Stoka) — 22.00: **Znanost in tehnika:** »Sodobni problemi železnice« (B. Mihalič) — 21.15: **Koncert** sopr. Ondine Otte.

• **Sobota. Predavanje** ob 10. uri: »Proizvodnja in življenjska raven« (R. Bole) — 16.00: **Novelist tedna:** Ugo Ojetti — 18.00: **Oddaja za najmlajše:** Zgodba o prebrisanem kmetu (S. Rudolf) — 19.00: **Sestanek s poslušalkami** — 21.00: **Dramat. zgodba:** Dolga zgodovina strahu (Cirri - Javornik).

TEDEAN OD 26. APRILA DO 2. MAJA

• **Nedelja. Radijski oder** ob 17. uri: Poštenjak po potrebi (Girand-Rehar), igra v 5 dej. — 21.00 **Pesniki in njih stvaritve:** Giosuè Carducci (pripravil Lojze Rebula).

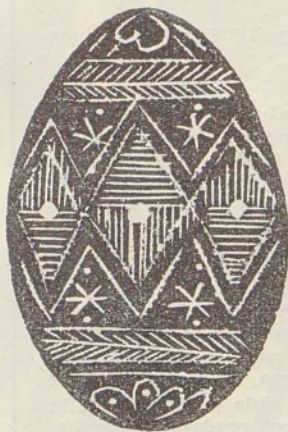
• **Ponedeljek. Radijska univerza** ob 18. uri: »Iz življenja tujih ptičev« — 18.10:

Koncert pianista Pavla Šivica — 19.00: **Pisani balončki** — 21.30: **Opera:** J. Offenbach: »Hoffmannove pripovedke«; Med opero: **Mala literarna oddaja.**

• **Torek. Z začarane police** ob 18. uri: »Skoči-žaba« (Fr. Ravan) — 18.10: **Simf. koncert:** Haydn, Stravinski — 19.00: **Utrinki iz znanosti in tehnike** — 21.00: **Obletnica tedna:** »Stoletnica prve vojne za italijansko neodvisnost« (B. Mihalič) — 22.00: **Umetnost in življenje.**

• **Sreda. Radijska univerza** ob 18. uri: »Poklicna usmeritev« — 19.00: **Zdravstvena oddaja** — 21.00: **Radijski oder:** »Alenka« (A. Koren), veseloigra v 3 dej.

• **Četrtek. Z začarane police** ob 18. uri: »Petelinček in putka« (M. Polak) — 19.00: **Sola in vzgoja:** »Kateri poklici so najprivlačnejši za sodobno mladino« (Iv. Teuerschuh) — 21.00: **Zgodovina**

odkrivanja sveta - Afrika: »Jetičnik v gorah gladu« (M. Javornik) — 22.00: **Iz sodobne književnosti:** Dominik Smole: »Crni dnevi in beli dan« (ocena M. Jevnikar).

• **Petek. Predavanje** ob 10. uri: »Delavec in uspeh podjetja« (R. Bole) — 11.30: **Oddaja za najmlajše:** Brkonja čeljustnik — 17.00: **Radijski oder:** Od tvoje do mojega (G. Verga - Mlekuž), drama v 3 dej. — 18.00 **Radijska univerza:** »Problem ločitve zakona po kanonskem pravu« — 19.00 **Širimo obzorja:** Stari znanci: »Časopis« (S. Martelanc) — 22.00 **Znanost in tehnika** — 22.15: **Koncert** basista A. Žmikiča (hrvatski samospevi).

• **Sobota. Novelist tedna** ob 16. uri: Stefan Žeromsky — 18.00: **Oddaja za najmlajše:** Zalost in veselje (Andrejčkov Jože - Javornik), 1. slika — 19.00: **Sestanek s poslušalkami** — 21.00 **Dramat. zgodba:** »Bettina« (A. de Muset - M. Maver).

AFRIKA V NAŠEM RADIJU

Kakor lahko vidite iz podrobnih sporedov, bo začel v tem mesecu nov niz ilustriranih predavanj o Afriki. Prav v zadnjem času stopa vedno bolj v ospredje ta črna zemljina in postaja predmet vsesplošnega zanimanja. Ne bo napak, da jo spoznamo tudi mi iz oddaj, ki bodo skušale kar najverneje prikazati značaj zemlje in ljudi, težnje in hrepenenje afriških rodov. Zvedeli smo, da bo besedilo spremljala originalna afriška glasba, posneta med Afričani.

PESNIKI IN NJIH STVARITVE

Posebej opozarjamo na literarne oddaje ob nedeljah: »Pesniki in njih stvaritve«. Poleg prikaza pesnika, poslušate lahko tudi recitacije pesmi, spremljane z glasbo.

OBSIRNEJSI SPORED

Nekaj naših bralcev izraža željo, da bi pri našli v vsaki številki natančnejši radijski spored za vsak dan. Vemo, da je marsikaj izpuščeno, kar gotovo bralce zanima. Vendar zaradi pomanjkanja prostora ne moremo objavljati vsega sporeda. Opozarjamo le na glavne oddaje, predvsem na tiste, ki so po našem mnenju zelo važne. Tudi to seveda delamo, da bi ustregli našim bralcem, to ni morda naročena reklama, kot je nekdo zapisal. »Želimo objavljati fotografije nastopajočih, ker izvajalce samo slišite, jih pa ne vidite. Vendar tudi v tem oziru ne moremo biti preveč radodarni, ker nas vsaka slika precej stane. A drži, da bomo seznanjali radijske sodelavce s poslušalci in bralci naše revije še dalje.

V SVETU KULTURE

Misel nekega dijaka, da je ura oddaje »v svetu kulture« neprimerna, je delno res upravičena. Pravi namreč, da ta oddaja najbolj zanima naše dijake in akademike, ki pa so v času oddaje še v šoli. Le redko da se zgodi, da jo morejo poslušati. Mnenja je, da spadajo tja bolj kake gospodinske in gospodarske teme, kajti takrat nekako so gospodinje doma in tudi kmetje se tedaj vračajo domov. Za oddajo iz kulture pa da je bolj primeren čas okoli 14. ure, ali še kasneje.

Objavimo samo Vašo misel, program pa je seveda stvar radijskega vodstva in je vprašanje, ali more upoštevati vse želje ali ne. Verjetno pa so tudi gospodinje zadovoljne, da slišijo oddajo iz kulture, ker se danes gospodinja več ne ukvarja samo s kuho in pospravljanjem, ampak je sredi javnega in kulturnega življenja.

Sentjakovski cerkveni zbor, ki s pomlajeno vnmemo vadi. Bajе se pripravlja za nastop v radiu.

Vice so vendar vice

Fantaziram v več odstavkih

Prijatelji, če ste si ogledali fantazijo v dveh dejanjih »Pekel je vendar pekela« s pridanim monologom, ste gotovo pridobili na besednem zakladu. In kot vidite, lahko uporabljate besede kot svinja in še mnoge druge njeje podobne, po trikrat, štirikrat v enem stavku. Svinja je torej sedaj v modi? Škoda, da smo našo zaklali!

* * *

Neki kritik je negativno ocenil neko mojo črtico. Tolaži me misel, da se kritiki odločijo za ta poklic iz želje po maščevanju.

* * *

Imam nekega brata v Španiji, ki za kratek čas dela kot zdravnik v neki bolnici. Pretekli teden je nekemu bolniku, ki se je boril s smrtjo in nad katerim so že vsi obupali, namesto zdravila dal pomotoma pol litra žganja. Naslednjega dne so ga poslali domov zdravega kot riba. Namreč mojega brata!

* * *

Mladika — radiocorriere. Ne vem če se mi je sanjalo, ali sem zares slišal po radiu, da »podrobnejši program naših prihodnjih oddaj lahko dobite v zadnji številki Mladike.

* * *

Pred dnevi so mi prijatelji dobili nekaj poezij v žepu (iskali so vžigalice) in so se začeli iz mene norčevati. »Oh, poet, piše pesmi!« »No gospod pesnik, recitirajte nam svoje verzle!« Jaz sem bil prepričan, da vsi fantje v določenih letih pišejo pesmi, zato sem dejal: »Če je kdo izmed vas brez greha, mislim, če je kdo med vami, ki še ni napisal niti ene pesmice, naj prvi vrže kamen!«

In v hipu sem postal sv. Štefan! Če bi ne bil prihitel policaj, bi me bili s kamenjem zares pobili!

* * *

Kruta pravila. V soboto je v bližini glavne bolnišnice avtomobil povozil moža. Revez je ležal na tleh ves krvav in vpil od bolečin. Pritekel je cestni policaj in namesto, da bi nahrulil in še kaj šoferja avtomobila, je napisal nekaj na listek in ga vrgel povoženemu. »Tu imate: tisoč lir globe! V tem predelu mesta je prepovedano vpiti ali na kakršen koli način motiti javni mir! Kaj ne vidite, da je bolnišnica blizu? Plačate takoj, ali vam pošljemo domov?«

* * *

Zadnje čase se po tržaških trgovinah pojavljajo napisi, kot: »Govori se v slovenščini, nemščini, hrvaščini.« Danes sem stopil v eno teh trgovin in vprašal nekaj v nemščini. (Ni res, saj ne zna! *Opom. uređ.*) Gospodar pa ni razumel. Rekel sem mu tedaj, naj pokliče onega, ki govori nemško. »Ga ni«, pravi, »tu prodajam sam!« »Toda«, pravim, »kdo pa govori vse te jezike, kot piše v izložbi?« »Oh kako ste čudni: Kupci vendar! Saj prihajajo v mojo trgovino ljudje vseh narodnosti!«

Kaj sem mu hotel?

* * *

Neka gospodična je obdolžila mojo sestro, da ji je prevzela fanta. Ni mam pravice, da bi se vtikal v te stvari, vendar nisem napravil prevelikega zločina, če sem prebral pismo, ki ga je ona gospodična pisala moji sestri. Takole se je glasilo: »Dragi Vi! Kaj vam je padlo v glavo, da ste mi prevzeli fanta, a? Koza grda, vse življenje vas bom sovražila! In še vam pravim grdoba, tele, zvitorepka, hinavka, neumnica, slepa kokoš! Vse nesreče vam želim!«

Spodaj pa je dodala: »Oprostite, da sem pisala s svinčnikom!«

* * *

Moj stric ima mesnico, a jo bo kmalu zaprl. Včasih v enem dnevu proda komaj deset dkg mesa za mačko. Pa je sam tega kriv! Zakaj je kupil mesnico zraven avtobusne postaje, kjer se ustavljajo vsi avtobusi, ki prihajajo iz Jugoslavije? (Naslednji stavek samo za one, ki ne poznajo naših domačih razmer:) Kaj ne ve, da imajo turisti zadnje čase navado nositi s seboj meso?

* * *

Zopet nekaj o moji sestri. Bila je nekaj tednov na kuhinjskem tečaju in ko se je vrnila domov, je po vsej sili hotela speči potico, ki da bo neznanško dobra. In ker da me ima rada, naj jo jaz prvi pokusim. No, bil sem ji za njeno ljubezen hvaležen, toda kaj hočete, sem že po naravi boječ in nezaupljiv, no, nisem se hotel izpostavljati nevarnosti. Zato sem se obožil s protistrupom — magnezijo in raznimi drugimi pripomočki. Ko pa je sestra to videla, je planila v jok.

Še prej pa mi je vrgla potico v glavo!

Danilo Lovrečič

Za dobro voljo

Debel trgovec se vozi skupaj z nekim škofom. Trgovec, ki je bil ves strupen na duhovnike, si je hotel škofa privoščiti in ga je vprašal:

»Bi mi znali povedati, monsignor, kakšna je razlika med oslom in škofom?«

Škof je začuden pogledal predrznega sopotnika in ni vedel, kaj bi odgovoril.

»Odgovor je čisto preprost,« je rekel trgovec, »osel nosi križ na hrbtu, škof pa na prsih.«

»Res,« je odgovoril škof, »toda ko ste že tako bistri, ali poznate tudi razliko med oslom in vami?«

»Ne, te razlike ne poznam,« je odvrnil trgovec.

»Tudi jaz ne,« je mirno dodal škof.

Med cirkuško predstavo. Lepa krotiteljica stoji na sredi kletke, medtem ko ji lev jemlje z ustnic kocko sladkorja.

»To bi tudi jaz znal,« je vzkljnil neki gledalec.

»Res?«

»Gotovo,« je odvrnil gledalec, »še bolj bi napravil kot lev.«

Že več kot dve leti je, kar je umrl Pribilov oče. Sreča ga gospod Raztresen in ga vpraša:

»Kako pa je kaj s tvojim očetom?«

Pribil, ki ni bil nikoli preveč zgovoren, mu odgovori:

»Ne vem, po njegovi smrti ga nisem več videl.«

Neki muzikant gre k zdravniku na pregled, ker čuti neke motnje pri dihanju.

Zdravnik ga je skrbno pregledal, nato pa mu je strogo prepovedal igranje. »Dolgo in močno pihanje v instrument povzroča, da se pljuča nesorazmerno raztegnejo in to povzroča motnje.«

»Verjamem, gospod doktor,« odvrne bolnik, »da je tako, toda jaz igram na boben.«

»Ne boš menda trdil, da sem letala za teboj,« je rekla žena možu.

»Ne, ni bilo potrebno. Tudi past ne leta za mišjo in vendar jo ujame.«

Slaven znanstvenik gleda skozi ogromen daljnogled na observatoriju. Nenadoma reče:

»Deževalo bo.«

»Iz česa to sklepate,« ga vpraša asistent.

»Ker me bole kurja očesa,« odgovori zvezdoslovec.

Neki politik je povabil starega arabskega princa Selim Usseima el Mandeba na svojo srebrno poroko.

»Kaj pa je pri vas, Evropejcih srebrna poroka?«

»Glejte,« so mu pojasnili, »ta dva na primer sta živela skupaj petindvajset let ne da bi se kdaj ločila in sta se ves čas dobro razumela.«

»A, razumem,« je rekel princ, »in zdaj se poročita. Lepo, lepo.«

»Glej no, tale dva v hiši nasproti sta pa res zaljubljena,« je rekla žena možu. Vsako jutro preden gre v urad, mož poljubi svojo ženo. Zakaj ju ne posnemaš tudi ti?«

»Kako,« je odvrnil mož, saj ji nisem bil niti še predstavljen.«

P I S M A M L A D I K I

visokošolcev. To je na vsak način pozitivno. Saj je po štirinajstih letih slovenskih srednjih šol tudi nekaj slovenskega življa na univerzi v Trstu. Čudno se nam le zdi zadržanje nekaterih akademikov, ki so bili proti lastni slovenski listi in so se raje pridružili italijanski listi.

Prav tako nas je začudilo pisanje slovenskega dnevnika, ki je obsojal ta nastop in pa onega tednika, ki je obsodil sicer italijanski tednik, ki se je spotaknil ob slovensko listo, da pa je prezrl pisanje slovenskega dnevnika. Čudna taka delitev naukov. Našim akademikom pa želimo, da bi prihodnje leto nastopili zopet samostojno in da bi dobili za svojo listo vse slovenske akademike. Če tako pogosto vidimo napise: Tu smo Slovenci, naj se tudi na univerzi pokaže, da smo tudi tam Slovenci. Tudi to je naša narodna dolžnost, pa čeprav nekateri kriče, da ste klerikalci.

Uredništvu Mladike!

Lani sem se udeležil lepouspelega romanja v Lurd. Bo tudi letos kako romanje?

M. B. - Trst

Vaše vprašanje nas je kar prese-netilo. Česa nas ne vprašate! Saj je že splošno znano, da se vrše romanja leto za letom. Lansko je bilo res največje, saj je poseben vlak popeljal nad 1000 Slovencev kar v daljni Lurd. Kolikor vemo, je tudi letos v načrtu večje romanje in sicer v Švico, k znanemu svetišču v Einsideln. Več boste zvedeli iz Katoliškega glasa in pa pri svojih dušnih pastirjih. Morda pa kaj tudi iz Mladike, v kaki prihodnji številki.

Prošnjo, ki jo imamo do vseh prejemnikov Mladike, ponovno sporočamo: Poravnajte naročnino! Na Tržaškem in po Italiji se poslužite čekovnega računa št. 11/975. Prejemniki v inozemstvu pa se poslužite mednarodne nakaznice, ali pa pošljite v priporočenem pismu.

Avrelij Lukežič: Izgnanci (linorez)

L I T E R A R N I P O G O V O R I

Pomlad je navdihnila predvsem precej pesmi našim sodelavcem. Manj pa je čutiti spomladanskega veselja in sreče v prozi. Še vedno čakamo novih pošilk novel in črtic s sončno ljubeznijo in veliko vero v življenje.

Marija D., vi ste napisali gotovo svojo črtico v kakem mračnem večeru, ko vas je stresala burja. Zakaj je v vaši prozi tako malo poguma? V prvem delu ni vse do kraja verjetno v šolskem

posloplju. Ali se vam zdi, da bi mogla priti dva učenca tako nemoteno in zgodaj v razred? Kasneje bi mogli določene povedati, kakšna je tista bolezen. Je bila ljubezen ali samo usmiljenje? In zakaj potem kar v samomor? Če bi tako omalovaževali življenje, bi bilo vse preveč smrti med nami. Mladi ste še in čutiti morate, da je življenje nekaj velikega in odgovornega. Zato ga spoštujte in čuvajte tudi v črticah in povestih! A jezik je dober, smisel ima-

te za zgradbo in napetost, pišite — toda bolj vedro in svetlo!

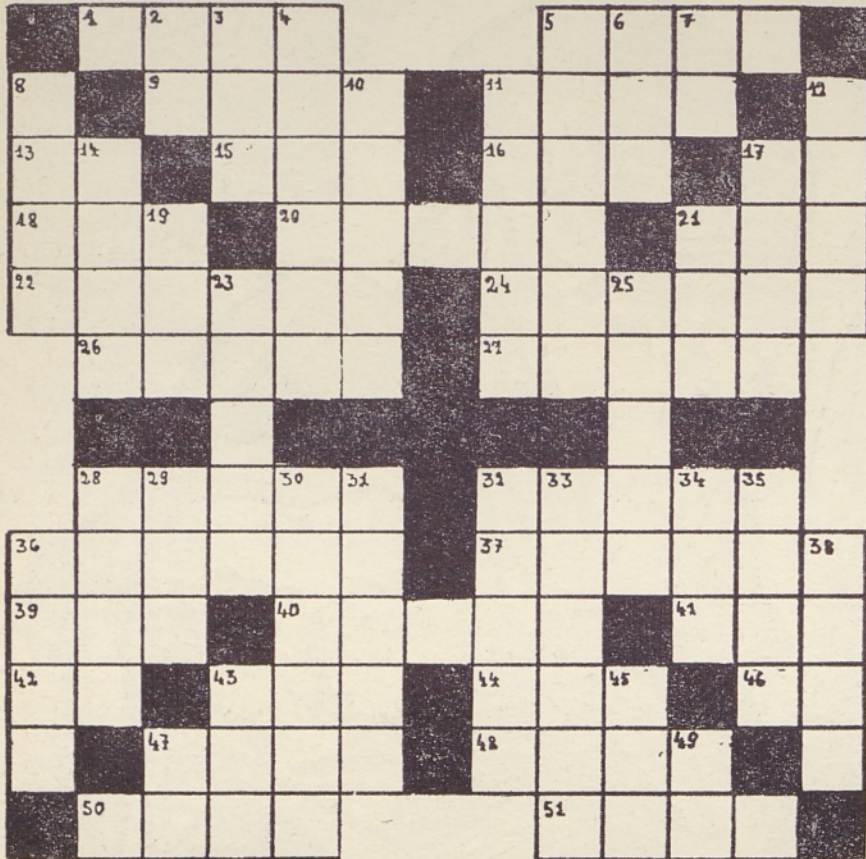
M. J. Kotuzov. Vaše pesmi so boljše kot zadnjič. Manjka pa še poetični izraz; kar nenadno uporabite povsem nepesniško podobo. Ritem pogosto zašepa. Berite dosti čiste lirske pesmi!

Drugim prihodnjič.

Jože Peterlin

KRIŽANKA

(40 točk)

Vodoravno: 1. kmečko orodje, 5. znano slovensko letovišče, 9. del prsta, 11. kovinska zlitina, 13. ako (pesniško), 15. del rastline, 16. loščilo, 17. prednji del zveri, 18. primitivno orožje, 20. postopáč, 21. moško ime, 22. morska riba, 24. ujeda, 26. pregrinjalo, 27. konjska oprema, 28. domača žival, 32. Jalnov roman, 36. ptič, 37. znamenit, 39. podzemski hodnik, 40. stebelce, 41. žensko ime, 42. znamka kamionov, 43. orožje, 44. turški dostojanstvenik, 46. predlog, 47. vzgajališče, 48. padavina, 50. jed, 51. goreča tekočina.

Navpično: 2. osebni zaimek, 3. tekočina, 4. moško ime, 5. moško ime, 6. staro orožje, 7. števnik, 8. mesto na Tirolskem, 10. nekdanja kmečka pokora, 11. nebesni pojav, 12. izpuščaj, 14. prevozno sredstvo, 17. prebrisan, 19. čeber, sod, 21. žensko ime, 23. nedoločni zaimek, 25. kos sobnega pohištva, 28. ruda, 29. podzemski hodnik, 30. poziv, 31. operni spev, 32. najvišje filmsko odlikovanje, 33. pregibna besedna vrsta, 34. starorimski pozdrav, 35. trud, storičev, 36. paluba, 38. up(an)je, 43. ptič pevec, 45. igralni karti, 47. časovni prislov, 49. medmet.

LITERARNA UGANKA (10 točk)

Samuel Langhorne Clemens se je rodil leta 1835, umrl pa leta 1910. Bil je eden najslavnejših ameriških in sploh svetovnih humoristov. Mladost je preživel ob bregovih Missisipija. Ko je ne-

koliko odrasel, se je lotil časnikaštva, toda služba mu ni ugajala in zato je postal tiskar. Tudi tega posla se je naveličal in je bil nato zaposlen kot krmar in nazadnje kot zlatokop. Prvi uspeh je dosegel s knjigo Jim Smiley in njegova žaba. Kmalu nato pa je dosegel svetovno slavo z deli Tom Sawyer, življenje ob Missisipiju, Huckleberry Finn, Kraljevič in berač.

Kdo je ta svetovnoznani pisatelj (Samuel Langhorne Clemens je njegovo pravo ime, znan pa je pod psevdonomom).

CITATELJI! UGANKARJI!

NAROČNIKI MLADIKE!

Rešujte križanke, uganke in zanke! S tem si boste bistrili svoj razum in poleg tega je reševanje uganek najbolj ekonomično preganjanje časa. Rešitve pošljite do 1. na uredništvo Mladike in kdor bo na koncu leta dosegel največ točk, bo dobil knjižno nagrado. Na delo, ugankarji, ni še prepozno za zbiranje točk in še je čas, da dohitite Marto Možino iz Gropade, ki nam je edina poslala rešitve. Tudi vi lahko pošljete kake uganke in, če bodo dobre, jih bomo objavili. Lep pozdrav vsem!

SKRIT PREGOVOR

MARTA IN OLGA KEZEK

Kakšen pregovor se skriva v imenih teh dveh sester?

REŠITVE IZ ZADNJE ŠTEVILKE

Magični kvadrat:

1	15	14	4
12	6	7	9
8	10	11	5
13	3	2	16

Vprašanja:

1. Luisa de Benedictis, 2. Jean Paul Feminio, 3. Karl May, 4. v Nikeji blizu Carigrada leta 325, 5. Mamut v Kentuckyju (48-tem), 6. Sete Quedas, 7. Arboath - Bon Acord 36:0, 8. Kentucky, 9. Garibaldijeva mati, 10. na Norveškem, 11. Island, 12. Ingrid Bergman, 13. 480.000, 14. Kitajska, 15. Irci.

Prešernova proslava:

Orglar.

Posetnici:

Vinogradnik; Palestina.

Premikalnica:

M O P E D I
R I S A T I
O R G L A R
O R J A K I
N A Z I V I

Pariz — Osaka — Milan

Težak račun:

V štirih dneh.

Spoznavaj slovensko književnost:

Anton Aškerc.

Glasbena izobrazba:

Förster — Gorenjski slavček.

POPRAVEK

Pri rešitvah uganek iz prve številke, so se pomotoma vrinile napake pri odgovorih na vprašanja. Odgovori se pravilno glase: 1. Med 1 in 100 je 20 devetk, 2. Marko Polo se je rodil v Sibeniku, 3. »Inter« je bil ustanovljen 9 marca 1908. leta. Ostalo je prav.

Ugankarsko stran je pripravil Matjaž Schart

